LJUBLJANSKI
DNEVNIK

Cena: 5 din

Ljubljana, sreda 14. novembra 1951

Štev. 116 — Leto I.

Sovjetski blok ni pri nobeni delegaciji v OZN našel podpore, ko je hotel zavrniti utemeljeno jugoslovansko pritožbo

Nadaljevanje splošne razprave v Generalni skupščini — Govor dr. Aleša Beblerja — Za nekaj dni je bila odložena vključitev maroškega vprašanja na dnevni red

Pariz, 14. novembra (Tanjug). Včeraj dopoldne je Generalna skupščina razpravljala o 68 predloženih točkah dnevnega reda. Delegati so izglasovali, da bo dnevni red vseboval vprašanja, ki se nanašajo na mednarodno nadzorstvo nad atomsko energijo, neodvisnost Koreje, kolektivne varnostne ukrepe, Libijo, poročil komisije OZN za pomirjenje v Palestini, položaj prebivalcev indijskega rodu v Južnoafriški uniji, pritožbe Kuomintangove Kitajske proti SZ, anketne komisije OZN za Nemčijo ter druga vprašanja.

Na popoldanski seji Generalne skupščine so nadaljevali z razpravo o dnevnem redu zasedanja, ki ga je predlagal generalni komite. Na popoldanski seji so sprejeli 65 točk od vsega skupaj 68 točk predlaganega dnevnega reda. Na popoldanski seji je razen predloga, da se sprejme na dnevni red pritožba jugoslovanske vlade proti sovražnim ravnanjem ZSSR in drugih satelitskih držav zoper Jugoslavijo, tudi sklenila vključiti v dnevni red predlog treh zahodnih velesil za ureditev, omejitev in enakomerno zmanjšanje vseh oboroženih sil in celotne oborožitve, kakor tudi predlog ZSSR o prepovedi atomskega orožja, o prenehanju sovražnosti na Koreji in sklenitvi pakta petih velesil.

Ker so bile s tem sprejete vse točke dnevnega reda, ki jih je predlagal generalni komite, je začela Generalna skupščina razpravljati o priporočilu generalnega komiteja, da se odloži razpravljanje o vprašanju Maroka, katerega vključitev v dnevni red so predlagale delegacije arabskih držav. Egiptovski delegat je izjavil, da je generalni komite izšel iz okvira svoje pristojnosti, ko ni hotel sprejeti na dnevni red vprašanja Maroka, t. j. pritožbe arabskih držav, da je Francija v Maroku poteptala načela Ustanovne listine in deklaracije človečanskih pravic. Delegata Filipinov in ZSSR sta podprla predlog arabskih držav. Francoski zunanji minister Schuman je ostro nastopil prote sprejemu tega predloga na dnevni red.

Ker je bila na predlog egiptovskega delegata za nekaj dni odložena razprava o postavitvi maroškega vprašanja pred OZN, je začela Generalna skupščina obravnavati zahtevo ZSSR, naj se v dnevni red vključi vprašanje predstavništva Kitajske v OZN. Generalni komite je zavrnil ta predlog in priporočil Generalni skupščini, naj med sedanjim zasedanjem odkloni obravnavanje slehernega drugega predloga, ki bi nameraval izključiti kuomintanško delegacijo iz OZN.

Na koncu razprave o tem vprašanju je Generalna skupščina z večino glasov sprejela priporočilo generalnega komiteja.

Ko je včeraj Generalna skupščina prešla k obravnavanju jugoslovanske pritožbe zoper Sovjetsko zvezo in satelitske države, so najprej ta predlog zavrnili sovjetski, češkoslovaški in poljski delegat. Zatem pa je naš zastopnik Aleš Bebler podal naslednjo izjavo:

»Naprej je bilo jasno, kakšen odgovor bodo dale sovjetska in druge vzhodnoevropske delegacije na jugoslovansko pritožbo proti sovjetskemu agresivnemu pritisku na Jugoslavijo. Odgovarjajo na način, ki sam na sebi najbolj dokazuje šibkost argumentov, ki bi se dali uporabiti proti nam. Psovke, ki jih sovjetski zastopniki dele na vse strani, so samo običajni način, kako sovjetska vlada skuša vnesti v mednarodne odnose nedemokratične metode. Pri izvajanju njene politike je sovjetski vladi dobro vsako sredstvo in ni niti enega, ki se ga ne bi lotila, če je treba oblatiti narod in vlado, ki se nočeta podrediti njenim hegemonističnim zahtevam.

Napad, ki je bil tu napravljen na našo vlado in jugoslovanske narode, pa je le še nadaljnja ilustracija agresivnega značaja protijugoslovanske akcije, na katero se nanaša jugoslovanska pritožba. Če sovjetska delegacija zahteva dokaz, da obstoji tak položaj, o katerem govori jugoslovanska pritožba, potem je treba poudariti, da je dal tak prepričljiv dokaz prav sedaj sovjetski delegat s svojim žaljivim napadom. Govoril je v jeziku sovraštva in zastraševanja svobodnih narodov, ki se nočejo podrediti hegemoniji sovjetske vlade. Pri tem v psovkah ni bil niti malo originalen. Prav tak jezik so v zgodovini vedno uporabljali proti ti-

stim, ki niso hoteli pokleknili pred zahtevo zavojevalca. Primerjajte samo psovke zastopnikov Hitlerjeve Nemčije med drugo svetovno vojno proti prav tistim voditeljem Jugoslavije, ki jih danes napadajo zastopniki ZSSR, pa ne boste našli razlike niti po obliki niti po vsebini.

Na tem mestu se ne bom spuščal v obrekovanja Jugoslavije, ki so jih tu izrekli zastopniki ZSSR in drugi govorniki z istim stališčem, in sicer ne samo zaradi tega, ker nočem dokazovati, da je kleveta kleveta, pač pa zato, ker tu ne gre za vprašanje, kaj sovjetska vlada misli o jugoslovanski notranji ureditvi. Vprašanje se postavlja popolnoma drugače: ali je preganjanje jugoslovanskih državljanov, preseljevanje jugoslovanskih manjšin, dejanska prekinitev normalnih diplomatskih odnosov in druga podobna ravnanja sovjetske vlade in drugih vlad sovjetskega bloka proti Jugoslaviji, v skladu z Ustanovno listino Združenih narodov? Da ali ne? Ali so sistematično organiziranje obmejnih neredov, kopičenje čet, gospodarska blokada, razpredanje posebne mreže za diverzantske namene, hujskanje in organiziranje subverzij in terorizma, nezaslišana propaganda, polna sovraštva proti Jugoslaviji, ki je podobna hujskanju na vojno — ali je vse to miroljubno ravnanje? Da ali ne? Ali so to mednarodni odnosi, za katere daje človeštvo danes tako velike napore? Ali so ali niso taka ravnanja vir mednarodne napetosti in novih spopadov? Da ali ne? To so vprašanja, ki po svoji naravi morajo biti postavljena na dnevni red Združenih narodov.

Svojo pritožbo je vložila jugoslovanska vlada skladno z Ustanovno listino OZN, katere 4. člen pravi: »Generalna skupščina sme priporočiti ukrepe za mirno reševanje katerega koli položaja, ne glede na njegov izvor, za katerega meni, da bi lahko škodoval koristim oziroma prijateljskim odnosom med narodi, vštevši položaje, ki nastanejo zaradi kršitve določb te listine, v kateri so navedeni nameni in načela Združenih narodov.«

Jugoslovanska delegacija sodi, da gre prav za tak položaj. Sovjetski delegat je v splošnem odboru zahteval podrobnejše dokaze za trditve v jugoslovanski spomenici, ki pojasnjuje pritožbo jugoslovanske vlade Generalni skupščini. Sovjetski agresivni pritisk na Jugoslavijo v resnici obstoji in priča mu je ves svet skoraj štiri leta. Drugič že spomenica na kratko navaja dejstva, ki to dokazujejo. Očitno je, da bi takoj lahko začel govoriti o tem, ne bi pa rad zlorabil to proceduralno debato. Jugoslovanska delegacija bo pri poznejšem delu imela dovolj priložnosti navesti dejstva. Naša delegacija bo predložila številne dokaze in to zelo konkretne in zelo prepričljive.«

Zatem je Generalna skupščina s 44 glasovi sprejela na dnevni red jugoslovansko pritožbo. Proti je glasovalo 5 delegacij sovjetskega bloka.

V razpravi je bilo posebno značilno odločno nasprotovanje sovjetskih delegatov proti sprejetju jugoslovanske pritožbe na dnevni red. Proti nobeni točki niso tako ogorčeno nastopali kakor proti tej. Pri sovjetskih delegatih se je občutila velika bojazen: ker se zavedajo, da nimajo nobenih dokazov, so se na vse mogoče načine trudili preprečiti, da bi Združeni narodi obravnavali položaj, ki je nastal zaradi sovjetskega agresivnega pritiska na Jugoslavijo. Toda sovjetski blok ni mogel dobiti podpore niti pri eni sami delegaciji.

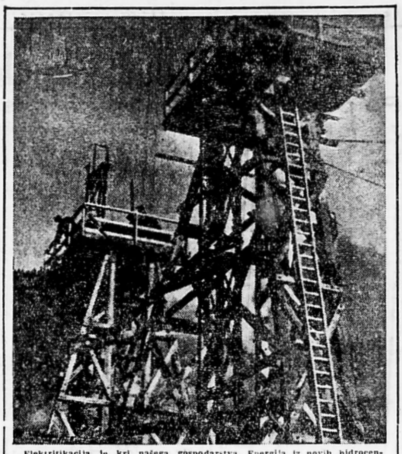

Elektrifikacija je kri našega gospodarstva. Energija iz novih hidrocentral na Savi in Dravi se bo kmalu pretakala po njegovih žilah. Na sliki vidimo gradnjo transformatorja — jeklenega orjaka, skozi katerega bo tekla energija v mesta in vasi.

Naša država je kupila v tujini 2190 traktorjev

Dobili jih bomo konec tega in v začetku prihodnjega leta

Beograd, 13. novembra. Glavna zadružna zveza FLRJ je kot predstavnica Jugoslavije te dni sklenila z inozemskimi firmami kupne pogodbe za 2190 traktorjev z jakostjo 30—70 ks. Dobavile nam jih bodo v letošnjem decembru in v prvih mesecih prihodnjega leta. Razen traktorjev so kupljeni tudi traktorski plugi in nekateri drugi kmetijski stroji ter naprave. Pri Glavni zadružni zvezi FLRJ menijo, da se bo lahko določeno število kupljenih traktorjev uporabilo že za zimsko oranje, v celoti pa za spomladanska kmečka dela.

Pogodbe za dobavo traktorjev in traktorskih plugov so bile sklenjene z znanimi tujimi podjetji »Fia-Ansaldo« iz Italije, »Lanz-Buldog« iz Nemčije, »Renault« in »Viergeon« iz Francije in »Fordjon« iz Anglije. Glavna zadružna zveza FLRJ se še pogaja za nakup novega kontingenta plugov in prikolic ter drugih kmetijskih strojev za potrebe zadružnega sektorja, če pa bodo doseženi ugodni pogoji za nakup, bodo pogodbe sklenjene.

Z 2190 kupljenimi traktorji se bodo mehanizirala kmetijska dela na zadružnem in državnem sektorju na površini 426.700 ha, ako bodo dobro izkoriščeni. Vsi nabavljeni traktorji kakor tudi tisti, ki jih bomo nabavili in kmetijski stroji, se bodo prodajali kmečkim delovnim zadrugam, državnim kmetijskim posestvom in splošnim kmečkim zadrugam po nabavni ceni ter vračunanimi stroški nabave in prodaje. Zadruge in državna kmetijska posestva bodo plačala traktorje in druge kmetijske stroje iz svojih finančnih sredstev, do katerih pridejo s prodajo svojih presežkov blaga po ekonomskih odkupnih cenah na debelo odrejenim odkupnim podjetjem.

Traktorji in drugi stroji bodo naprodaj predvsem tistim zadrugam ali posestvom, ki bodo prodali ustrezno količino kmetijskih pridelkov v višini cene traktorja v državi ali če bodo dali v ta namen na razpolago devize, ki jih bodo dobili od dosedanjega izvoza svojih pridelkov. Traktorji pa bodo naprodaj tudi tistim zadrugam, ki ne morejo takoj dobaviti kmetijskih pridelkov v vrednosti traktorja s pogojem, da se pogodbeno obvežejo, da bodo ostanek poslali prihodnje leto.

Odrejena odkupna podjetja bodo plačevala prevzete pridelke v gotovini in bonih, če se prodaja koruza in pšenica, a vse ostalo v gotovini. Tako bodo prišle zadruge in državna posestva do sredstev za nakup traktorjev, naša država pa do proizvodov, s katerimi bo lahko intervenirala na trgu. Kvalitetnejše kmetijske pridelke bodo izvažala izvozna podjetja in tako zagotavljala devize za plačilo traktorjev in drugih kmetijskih strojev v inozemstvu.

Italijanski parlament bo razpravljal o preprečevanju fašistične dejavnosti

Novi zakonski predlog italijanske vlade

Rim, 14. novembra (Tanjug). Italijanski parlament mora do konca leta razmotriti in odobriti tri važne zakonske predloge — zakonski predlog o sindikatih in omejitvi stavke, predlog o povišanju najemnin in razvoju gradbene dejavnosti ter osnutek zakona o preprečevanju fašistične dejavnosti.

Računajo z burnim potekom parlamentarnih sej, kajti socialisti in komunisti, ki tvorijo opozicijo, menijo, da sta prva dva zakonska predloga naperjena proti interesom delovnih množic, in da bi lahko notranje ministrstvo tudi tretji predlog, ki naj bi zadel le fašistične organizacije, razširilo tudi na druge stranke.

Vlada poskuša dobiti podporo od socialnih demokratov in liberalcev za izglasovanje teh zakonskih predlogov. Opozicionalno časopisje naglaša, da bo zakonski predlog o sindikatih in omejevanju stavke naletel na posebno oster odpor, ker tudi mnogi demokrščanski sindikalni funkcionarji poleg socialdemokratskih in komunističnih, med katerimi tudi generalni tajnik Konfederacije svobodnih sindikatov Pastore, ostro grajajo vladne namere, da protiustavno omeji pravice delovnih množic.

Doslej največja skupina angleških državljanov je včeraj odpotovala iz Egipta

Angleži bodo poslali na območje Sueškega prekopa še 2000 vojakov — Demonstracije verskih ekstremistov

Port Said, 14. novembra (Tanjug). Včeraj se je v Port Saidu vkrcala na ladjo največja skupina britanskih državljanov v Egiptu, ki se evakuira iz Egipta. Okrog 800 britanskih žena in otrok se je vkrcalo na ladjo »Atlantis«. Evakuacija družin pripadnikov britanskih oblasti in oboroženih sil v Egiptu je v polnem teku. Pričakujejo, da bo evakuacija trajala še nekaj tednov in da zatem ne bo nobene družine britanskih vojakov in oficirjev izven posebnih zaščitnih naselij v območju Sueškega prekopa.

Britansko ministrstvo za letalstvo je sporočilo, da bodo z letali poslali v cono Sueškega prekopa še 2000 britanskih vojakov. To so v glavnem tehnični strokovnjaki in vojaško upravno osebje britanskega vojnega letalstva, ki naj bi zamenjali osebje v vojaških ustanovah.

Razen tega kontingenta bodo kmalu odposlali v cono Sueškega prekopa 1000 pripadnikov britanskega vojnega letalstva, ki naj bi zamenjali tiste letalce, ki so že zaključili svoj staž.

Včeraj je skupina verskih ekstremistov napadla Egipčanke, ki so prisostvovale predavanju o vlogi in delu muslimanskih žena leta 1919 in ki so nameravale ustanoviti sekcijo žena za borbo in nacionalno osvoboditev. Te Egipčanke so prišle na predavanje nezastrte. Člani muslimanske mladinske organizacije »Ebora« so prekinili to predavanje in fizično napadli navzoče ženske. Ob tej priložnosti je bilo ranjenih 5 oseb.

Agencija France Presse poroča, da je imel predsednik egiptovske vlade Nahas paša ob obletnici ustanovitve vafdistične stranke govor in ob tej priložnosti poudaril, da arabske države ne morejo živeti brez enotnosti.

Ko je govoril o zunanji politiki egiptovske vlade, je Nahas paša izjavil, da je njen smoter »neodvisnost nilske doline, osvoboditev pred zasedbenimi silami in skupnost pod isto krono«. Če bo to uresničeno, je pripomnil predsednik egiptovske vlade, bo med drugim zajamčena mednarodna varnost, hkrati pa tudi prijateljski stiki z vsemi državami v okviru OZN.

Nahas paša je nato ostro grajal stališče Velike Britanije do Egipta ter pri tem poudaril, da bo Egipt vztrajal v boju za uresničitev svojih nacionalnih smotrov. Nahas paša je na koncu dejal, da je pripravljen pristopiti k slehernemu nacionalnemu gibanju, ki bi brez pridržka in brez kakršnih koli nepoštenih sklepov hotelo uresničiti nacionalne cilje.

Brezuspešni tritedenski razgovori med Mosadikom in predstavniki ZDA

V Washingtonu še niso izgubili upanja v zadovoljivo ureditev spora — Opozicija v Perziji graja vladni predlog proračuna

Washington, 14. nov. (Tanjug): Po sporočilu ameriškega zunanjega ministrstva, ni bil med tritedenskimi razgovori med predstavniki ZDA in predsednikom perzijske vlade Mosadikom dosežen nikakšen nov sporazum za poravnavo anglo-perzijskega spora. Reuter poroča, da izraža to sporočilo prepričanje, da je bil navzlic temu dosežen določen napredek. Poudarjajo, da ZDA še vedno niso izgubile upanja, da ne bi obe stranki našli skupen sprejemljiv temelj za zadovoljivo ureditev spora. ZDA bodo še naprej zastavljale vse napore, da bi bil poravnan ta spor.

V krogih političnih opazovalcev poudarjajo, da dr. Mosadik ni pokazal nobene volje, da bi odstopil od svojih dveh pogojev, ki jih je postavil že v začetku anglo-perzijskega spora. Se nadalje zahteva nevmešavanje v perzijske zadeve in v upravo perzijske petrolejske industrije. Vrhu tega dr. Mosadik ne želi, da bi imel z Veliko Britanijo kakršne koli druge razgovore razen o vprašanjih odškodnine za nacionalizirano premoženje aglo-iranske petrolejske družbe ter o prodaji petroleja Veliki Britaniji in Združenim državam.

Vodja opozicije v perzijskem parlamentu Džemal Emami je obtožil Mosadika, da se bo po enomesečnem bivanju v ZDA vrnil praznih rok v Perzijo. Emami je tudi povedal, da vlada ne vidi nevarnosti v krepitvi ilegalnih skupin prosovjetske stranke Tudeh, zlasti v pokrajini Azerbejdžan na sovjetsko-perzijski meji. Vodja opozicije je grajal vladni predlog proračuna, za katerega je dejal, da »nima realne podlage«, kajti vlada ne bo nikdar zbrala dohodkov, ki jih predvideva sedanji osnutek proračuna.

Laburisti so izvolili izvršni odbor ki bo tvoril opozicijo v parlamentu

Bevan in njegovi pristaši niso v odboru — Izjava generalnega tajnika Trade-unionov

London, 14. novembra (Tanjug). Včeraj se je v Spodnji zbornici sestala laburistična parlamentarna skupina, da bi zvedela za rezultate volitev v izvršni odbor, ki bo tvoril uradno laburistično opozicijo v britanskem parlamentu. Za voditelja opozicije je bil izvoljen Clement Attlee, za njegovega namestnika Herbert Morrison, za člane pa naslednji: Hugh Dalton, Chuder Ede, Hugh Baitskell, Tony Greenwood, James Griffiths, Glenvil Hall, Philip Noel Baker, Alfred Robens, Emanuel Shinwell, Richard Stokes in Edith Summerskill.

Razen Tonyja Greenwooda so bili vsi člani odbora ministri v laburistični vladi. Ti bodo imeli glavno besedo pri razpravah. Odsotnost Aneurina Bevana iz tega odbora je povzročila v političnih londonskih krogih določene špekulacije, saj je znano, da je Bevan eden izmed najboljših, če že ne najboljši laburistični govornik. Videti pa je, da niti Bevan niti njegovi somišljeniki niso dovolili, da bi bila njihova imena navedena med imeni 50 kandidatov.

Generalni tajnik britanskih Trade-unionov Tewson je objavil v najnovejši številki časopisa Trade-unionov članek, v katerem komentira izjavo generalnega sveta Trade-unionov o stališču britanskih sindikatov do konservativne vlade. Tewson podpira izjavo generalnega sveta in pravi, da so britanski Trade-unioni delovali tudi pod konservativnimi, liberalnimi, koalicijskimi in laburističnimi vladami, toda da so vedno izvajali dosledno neodvisno politično linijo.

Generalni svet in velika večina članov sindikatov nočejo, da bi industrija postala arena za politične spore — pravi Tewson — kajti industrija nosi na sebi velikansko odgovornost. Za nemoteno in uspešno delo industrije je v veliki meri odvisen življenjski standard članov sindikatov in ljudstva. Izjava generalnega sveta.

»Nation« o zagrebškem zborovanju

New York, 14. novembra (Tanjug). Ameriški časopis »Nation« prinaša članek Philipa Moseleya o zborovanju za mir v Zagrebu. V članku je rečeno da pomeni ta kongres velik uspeh za Jugoslavijo in da je bil bojišče nasprotnih gledišč o vzrokih sedanje napetosti na svetu in o načinu, kako bi jih bilo mogoče odstraniti. Jugoslovanski delegati so se trudili dati poseben poudarek želji Jugoslavije, da sodeluje z vsemi vladami in smermi, ki se upirajo novi vojni in ki podpirajo pravice malih narodov.

Velika večina delegatov na kongresu se je izrekla za načela kolektivne varnosti v okviru ZN, del delegatov pa se je strinjal z govorniki, ki so se izrekli za akcijo OZN na Koreji.

Ko piše o resoluciji, sprejeti na kongresu, pravi Moseley, da je bila sprejeta, ne da bi ji kdo ugovarjal, čeprav so se nekateri delegati vzdržali glasovanja. To zborovanje je povzdignilo ugled Jugoslavije in dokazalo, da jugoslovanski narodi niso sami v boju za neodvisnost.

Na koncu članka je rečeno, da so delegati na zborovanju zelo toplo govorili o boju narodov Jugoslavije zoper fašizem in sovjetsko napadalnost.

Proslava osvoboditve Skoplja

Skoplje, 13. novembra. Glavno mesto LR Makedonije je slovesno praznovalo 13. november, sedmo obletnico svoje osvoboditve. Razen množičnega partizanskega marša do kraja Blagoveštenja na Skopski črni gori, kjer so ustanovili prvi skopljanski partizanski oddelek, in akademij po rajonih, je bil sinoči v domu JA v Skoplju partizanski večer, ki so se ga udeležili razen drugih tudi člani politbiroja CK KP Makedonije Vidoje Smilevski, Cvetko Uzonovski, Krsto Crvenkovski Nikola Minčev in Naum Naumovski. O bojih za osvoboditev Skoplja so govorili predsednik mestnega ljudskega odbora Kemal Sajfula, generallajtnant Mihajlo Apostolski in generalmajor Petar Brajevič. Makedonski književniki in člani makedonskega narodnega gledališča so sodelovali pri izvedbi umetniškega programa na partizanskem večeru.

Obsodba v Pragi

Praga, 14 nov. (Tanjug). Okrožno sodišče v Pragi je obsodilo na smrt 3 osebe, ki so bile obtožene, da so umorile nekega agenta državne varnosti.

VREMENSKA NAPOVED
za četrtek 15. novembra 1951

Izboljšanje do pretežno lepega vremena, neznatne krajevne padavine. Temperatura v alpskem svetu 3° C, v ostali Sloveniji 6° C, podnevi 16° C. Prevladoval bo zahodni veter.

Z nedeljskih svečanosti v proslavo razglasitve XIV. divizije in Tomšičeve brigade za »proletarski« enoti. Na svečanem mitingu pred razvrščenimi enotami je govoril v imenu LR Slovenije in CK KPS minister za notranje zadeve in član Politbiroja tovariš Boris Kraigher, ki je po sporočilu čestitk vlade in CK obširno orisal proletarski značaj XIV. divizije in Tomšičeve brigade na vsej njuni herojski poti osvobodilne borbe in ljudske revolucije.

DISKUSIJSKI VEČER O NOVIH GOSPODARSKIH UKREPIH

Zaradi čim boljšega razumevanja številnih vprašanj v zvezi z uveljavljanjem gospodarskih ukrepov, poziva Mestni odbor OF vse množične organizacije (sindikalne, frontne itd.) ter posameznike, da do ponedeljka 19. novembra dostavijo vprašanja (pismeno ali ustno) Krajevnemu sindikalnemu svetu, Rajonskemu odboru OF ali Mestnemu odboru OF.

Mestni odbor OF bo na podlagi dostavljenih vprašanj organiziral skupno s Centralno ljudsko univerzo diskusijski večer, na katerem bi se vprašanja pojasnjevala.

Čas in kraj diskusijskega večera ter imena tovarišev, ki bodo odgovarjali na vprašanja, bomo objavili v dnevnem časopisju.

Mestni odbor OF v Ljubljani, Resljeva cesta štev. 9-II.

Včeraj na ljubljanskem trgu

Po pocenitvi osnovnih življenskih potrebščin

Težko. da je kateri gospodarski ukrep po vojni vzbudil toliko živahnih razgovorov kakor sedanji prehod k stabilizaciji in normalizaciji našega gospodarskega življenja. Saj zadnje tedne skoraj ni razgovora, bodisi med prijatelji in znanci bodisi v ožjem družinskem krogu, ki se ne bi navsezadnje zasukal tudi k tej stvari. Tako je tudi včerajšnja izdatna pocenitev najvažnejših živil sprožila vrsto odobravajočih komentarjev. Čeprav smo to pocenitev že pričakovali, nas je vendarle prijetno iznenadila. Kako je prav, da sem ta mesec kupovala živež le za sproti!« se je včeraj pohvalila neka gospodinja. ko je na ljubljanskem živilskem trgu kupovala. Na glas je zračunala, da ji bo zdaj ostal skoraj tisočak več za druge stvari. Neverni Tomaži, ki so se bali, da bo blaga zmanjkalo in so se založili z njim čez potrebo, pa so se spet pošteno urezali.

KMETJE MORAJO POPUSCATI PRI CENAH

Pocenitev poglavitnih živil v trgovinah vpliva na svoj način tudi na cene pri privatnih kmetih. Gospodinje so bile včeraj na ljubljanskem trgu že kar samozavestnejše, ker čutijo, da se bo moči zdaj čedalje uspešneje pogajati za ugodnejše cene. Belo moko so prodajali kmetje v soboto po 120 dinarjev kg. včeraj pa je bila že 10 dinarjev cenejša. Kupčija je bila kljub temu zelo pičla, saj je moke v trgovinah dovolj po ugodnejših cenah. Počasi pada tudi cena surovemu maslu. Medtem, ko so ga ponujali prodajalci na sobotnem ljubljanskem trgu po 500 din kilogram, so se te cene včeraj trmasto oklepali le še posamezniki. Njihova trma je bila zaman, ker so ga drugi že začeli ponujati po 480, 460 in 440 dinarjev. Kmetica, ki so jo podili domov opravki in dež. je celo pohitela za gospodinjo. ki jo je odpodila visoka cena »Če ne gre drugače, ga bom dala tudi za 400«, je popustila.

Nadalje je te dni v Ljubljani naprodaj precej jabolk in hrušk. podjetje »Sadje-Zelenjava« pa je pripeljalo tudi rožiče. »kakis« jabolka in celo datelje. Presenetljivo nagel padec cen je bilo opaziti pri limonah. ki so se dobesedno čez noč pocenile s 47 dinarjev na 22 dinarjev kos. Zelo mnogo je bilo na ljubljanskem trgu tudi cvetače, tako na državnih in zadružnih kakor tudi na privatnih stojnicah. Cena je bila zelo različna. Toda kmetice ponujajo cvetačo raje po kosih, češ da nimajo tehtnic. Seveda se za tem skrivajo tudi špekulantske želje. Ta ali oni kupec se res da premotiti. ker je cvetača (pa tudi »salata in drugi pridelki) pri nekaterih kmeticah lepša kot na državnih stojnicah. Neka gospodinja. ki je bila v nakupovanju bolj izkušena. pa je cvetačo, za katero je hotela kmetica »kar na čez« šest kovačev, najpoprej stehtala. Cvetača je tehtala komaj pičlo kilo, torej je bila trikrat dražja kakor na državni stojnici. »Se pa kljub vsemu bolj splača kupiti pri branjevkah,« je dejala in položila cvetačo nazaj na klop.

Slabše kot tej pa se godi nekaterim mlajšim, manj izkušenim gospodinjam. ki niso vajene pogajati se za ceno. Te se zadnji čas tudi pri nakupovanju v trgovinah teže znajdejo, ker še nikdar niso kupovale živeža brez živilskih nakaznic.

Droban, a po svoje zelo zanimiv je tudi naslednji dogodek z včerajšnjega ljubljanskega trga: Nekdo je prinesel naprodaj vrečo kaše. Ko ga je uslužbenec Radia z beležnico v roki pobaral za ceno, se je prodajalec iz strahu ročno zlagal, da prodaja kašo po 40 dinarjev. V bližini stoječi tržni organ. ki ga je slišal, je pristopil in položil na vrečo listek s ceno 40 din. Kupci so seveda takoj navreli skupaj. Toda ko sta se tržni organ in zastrašujoča beležnica uslužbenca Radia odstranila. je prodajalec hitro skril listič v žep, začudenim kupcem pa zabrusil: »Kaj ste znoreli, ljudje, da bom prodajal kašo po 40 din:! Kdor je noče plačati po 60 dinarjev. naj jo kar pusti!« Na pomoč mu je priskočil drug prodajalec, ki ga je podprl: »Saj vendar ne more prodajati kaše po 40 din. če jo je pa meni tako plačal!« Kupci so oba špekulantiča kaj hitro zapustili, saj je bilo kaše drugod dovolj po 50 din (pred dnevi je bila še po 80 dinarjev). Ena izmed gospodinj je le segla z roko v vrečo, pa je takoj nato zabrusila prodajalcu: »Te kaše niste dali v stope. temveč ste jo samo zmleli, zato ni sladka.« To je bila seveda kaj neugodna reklama za prodajalca. ki se je lahko prepričal, da špekulacija ne gre več bogvedi kako dobro v klasje.

TAKO DELA KUD V ŽALCU

Žalsko kulturno-umetniško društvo tudi letos ne bo zaostajalo, saj je doseglo v lanski sezoni nekaj prav dobrih uspehov. Igralska družina je začela z uprizoritvijo Žižkove »Miklove Zale«. Igra je bila pripravljena in uprizorjena v letnem gledališču v Grižah in je dosegla vsestranski uspeh. Zato je pametna zamisel, da bodo to delo v letošnji sezoni ponovno pripravili ter ga uprizorili še na žalskem odru. Razen »Miklove Zale« so lani uprizorili še Goldonijevo »Krčmarico Mirandolino«, ki pa ni dosegla tolikega uspeha. Ob proslavi novoletne jelke pa so člani družine uprizorili otroško igro »Rdeča kapica«.

Največji uspeh je dosegla družina z uprizoritvijo Gobčeve »Planinske rože«, ki sicer kakovostno ni dosegla svojega namena, vendar pa je med občinstvom trga in okolice žela priznanje in navdušenje. Za proslavo 27. aprila je igralska družina uprizorila Millerjevo dramo »Vsi moji sinovi«, večkrat pa je ponovila tudi »Celjske grofe«, s katerimi so želi velik uspeh zlasti v okolici in na letošnjem kulturnem festivalu v Brežicah.

Skupno so uprizorili žalski igralci lansko sezono nad 30 predstav; vsako pa je obiskalo povprečno 400 gledalcev, kar je za podeželsko gledališko družino nedvomno lep uspeh. Razen predstav v domačem kraju so gostovali še v Braslovčah, Polzeli, Šeščah, Mozirju, bolnišnici Novo Celje in St. Janžu.

Tudi v letošnji sezoni se bodo potrudili. Februarja bodo slavili petletnico obstoja svojega društva; sezono bodo začeli z Goldonijevim »Lažnjivcem«, zatem pa imajo v programu še Nušičevega »Uježa«, Gobčevo »Hmeljsko princeso« in »Miklovo Zalo«. Pred kratkim so ustanovili tudi mladinsko oziroma otroško gledališko družino, ki bo uprizorila Gobčevega »Kresnička« in »Rdečo kapico«.

Kar pa se tiče tehnične strani, bodo letos izboljšali svetlobni park ter odpravili še druge manjše pomanjkljivosti na odru in v dvorani.

Naj napišemo še nekaj o žalski okrajni knjižnici. Knjižnica ima svoje prostore, vendar pa ji primanjkuje omar. Zdaj je v knjižnici 1900 knjig, ima pa 200 rednih obiskovalcev. Lani je izposodila 4200 knjig, nabavila pa jih je 700.

To je špekulantstvo

V Ljubljani imamo obrtnike, ki si jih potrošniki lahko izbirajo, kadar jim morajo le-ti napraviti kako uslugo, ki sodi v njihovo stroko. Če so nekateri previsoko podražili usluge. drugi pa so jih prilagodili kupni moči potrošnikov. lahko obrtniki navijalci cen v kratkem pričakujejo manj strank. saj si bo vsaka premislila. preden bo odštela denar.

Pa so v Ljubljani in po vsej Sloveniji tudi obrtniki. ki jih potrošniki — vsaj v Ljubljani — ne morejo izbirati. Njihovo delo resda ni preveč snažno; po navadi opaziš njihov poklic že po obleki. Ti obrtniki so dimnikarji. Dimnikarski mojstri so v Ljubljani razdeljeni po rajonih, vsak pa ima pomočnike. Med njimi ni konkurence; vsak mojster oz. pomočnik opravlja svoje posle v določenem rajonu in mu drug rajon ni prav nič mar.

No, dimnikarja ne moreš odsloviti, kadar pride v hišo ali stanovanje. ne moreš ga zamenjati. ne moreš in ne smeš sam omesti dimnika. skratka: dimnikar je povsod nujno potreben obrtnik. Mestni prebivalec ga bo potreboval. dokler bo kuril z drvmi in premogom. in čeprav je med delom črn od saj, se ga bo razveselil, saj mu očisti štedilnik in peč ter ga varuje pred požarom.

Razen dobrega poznavanja svojega posla, pa poznajo dimnikarski mojstri tudi nove cene obrtniških uslug in kar je z njimi v zvezi; spričo njih pa se menda tudi zavedajo. da so tako rekoč nepogrešljivi. Svojih novih cen uslugam niso določali s kupcem, marveč so jih določali kar sami — brez uradnega potrdila Urada za cene. brez odločbe ministrstva za finance. In te cene so kar sto odstotkov višje od prejšnjih! Ali ne bi mogli reči. da sodijo v špekulantsko podražitveno vrtoglavico. Do take podražitve sploh nimajo. nobene osnove in pravice.

Doslej in poslej bodo dimnikarji čistili peči in dimnike z istim orodjem in na isti način. Umazano obleko bodo oprali z milom, ki se je občutno pocenilo. Če bo raztrgana ozir. neuporabna, bodo morali kupiti drugo. To je res. Toda nobenega razloga ni za tako zvišanje. To ni nič drugoega kot špekulantstvo. proti kateremu se bomo vedno tolkli. Prav posebno pa še danes, ko se delovni ljudje borimo za stabilizacijo našega gospodarstva, ne bomo dopustili, da bi nas špekulanti vseh vrst ovirali pri tem našem delu.

Ljubljanski potrošnik

Še malo, pa bo spet vozil tramvaj od pošte do Ajdovščine

Z vedrim obrazom se oziramo od ljubljanske pošte čez Tyrševo cesto v daljavo. Res, vse nekaj drugega, odkar ima pogled prosto pot in se ne ustavlja več na ostankih stare Ljubljane. Ljubljančani, ki smo zadnje tedne z zanimanjem opazovali prizadevanja delavcev in hrumenje različnih strojev na tej cesti. moramo ugotoviti da je šlo delo res hitro izpod rok. Nekoliko nas še skrbi. kdo bo zmagal v zadnji tekmi: sneg ali ljubljanski tramvaj. ki naj bi še pred tem začel voziti mimo našega središča.

Kaj je še potrebno. da bo urejena cesta od Pošte do Ajdovščine in da se bo spet začel tramvajski promet? Nič drugega kakor štiri dni lepega vremena, da bodo lahko asfaltirali cesto, nato pa bodo v nekaj dneh stlakovali še križišče na Ajdovščini. Tramvajski tiri, kretnice in vse ostalo je že urejeno in — kakor vidimo — nam res ne bo treba več dolgo časa pešačiti. Promet bo sicer še nekoliko oviralo utrjevanje terena. kjer so sedaj kleti nekdanjega Figovca in ostalih poslopij. Tja bo treba navoziti namreč okrog 800 kubičnih metrov gradiva. toda upajmo. da se bodo kamioni, vozovi in tramvaj lepo izogibali drug drugega.

V Mostah pa pravijo. da iz časopisa najbrže niso zvedeli povsem čiste resnice, ko so brali, da bo tramvaj stekel po Zaloški cesti do nekdanjih Karmeličank sredi novembra. Cesta bo sicer vsak čas dotlakovana na obeh straneh proge in tudi lep del nove tramvajske trase je že zabetoniran, tračnice pa prestavljene. Skrbi pa povzroča železniška proga. Vendar smo na MLO. na Svetu za komunalne zadeve zvedeli, da poglobitev železniške proge ne bo terjala predolgotrajnih del. Saj bi ne bilo prav. če bi »dolenjca« kar ustavili in lepo počasi sukali lopate po progi. Železniška direkcija je pripravila in ukrenila vse potrebno, da bo proga preurejena v eni ali največ dveh nočeh. Ostane nam torej najboljše upanje, da se bomo vozili tudi v Moste s tramvajem še pred snegom.

V Lukovici so naredili prelomnico

V nedeljo so se člani splošne kmetijske zadruge v Lukovici v kamniškem okraju zbrali na svojem izrednem občnem zboru. Namen zbora je bil, pregledati dosedanje delo in na osnovi diskusije sprejeti sklepe za nadaljnje delo zadruge.

Že dolgo so se pripravljali, da bi v zadrugi uvedli jamstvo in povišali deleže. O tem so sklepali na sejah upravnega odbora ter agitirali med članstvom. Večina članov upravnega odbora je bila za to, da se članski deleži povečajo in uvede jamstvo. Toda nekdo se vedno najde, ki meče polena pod noge. V tem primeru je bil sam predsednik zadruge Jakob Pogačar. Sam je pri cerkvi pri Zlatem polju prepričeval ljudi, vodil protizadružno propagando in jim govoril: »Kaj boš plačeval delež, saj je itak zadruga vsa ‚zapufana', zato iščejo večje deleže, da bodo dolg poravnali,« in podobno.

Iz finančnega poročila pa je bilo razvidno, da je efekt zadruge ravno nasproten in da zadruga dela in doslej razpolaga z okrog 370.000 din dobička. Zato so člani zadruge protiljudsko delo predsednika ostro obsodili in kritizirali ter ga kot predsednika in člana zadruge izključili, češ da takih ljudi, ki bi se morda še hoteli okoriščati na račun delovnih in poštenih ljudi, zadružniki ne potrebujejo v svoji sredi, še manj pa. da bi jih vodil in bil njihov predsednik.

Po obširni diskusiji so sklenili, da bodo uvedli v zadrugi jamstvo in povišali deleže. Delež zadruge naj bi bil 1000 din, jamstvo pa desetkratno. Pa tudi na uslužbence niso pozabili, kajti tudi s temi imajo izkušnje, ki so napravili zadrugi primanjkljaje še v prejšnjih letih. Zato so se tudi uslužbenci vpisali kot člani zadruge, plačali deleže, jamčijo pa kot ostali člani; tako se bodo še bolj čutili odgovorne.

Pogovorili so se tudi, kako bodo gospodarili vnaprej. Zadružni dom gradijo že tri leta in še danes ne služi svojemu namenu. Zato so sklenili, da bodo ob zaključku leta dali večji del dobička za gradnjo zadružnega doma, kajti prav žalostno je, da morajo Lukovčani hoditi pol ure daleč v kino v St. Vid. KLO Prevoje. Razen tega so sklenili, da morajo poživeti delo raznih gospodarskih odsekov.

Na koncu pa je bil še sprejet sklep. da se morajo za delo zadruge zanimati vsi člani zadruge, da se bo čutila prelomnica v njihovem delu in da bodo vnaprej še bolje gospodarili. P. P.

Da nam bo jasno, kako so obrtniki obdavčeni

Do avgusta so v Ljubljani odvajali tržni dobiček le 4 obrtniki

Že nekajkrat smo v zadnjem času obravnavali to vprašanje Po vesteh in iz različnih intervencij pa menimo, da v tem pogledu med davkoplačevalci le ni jasnosti, oziroma. da stvari niso take. kakor jih hočejo posamezni davkoplačevalci prikazati.

Najpogosteje je predmet spotike odmera dohodnine. Kako je v resnici z obdavčenjem obrtnikov v mestu Ljubljani in v drugih okrajih v naši republiki? Vsi pokazatelji in primerjave v obdavčitvi obrtniških gospodarstev od osvoboditve do danes kažejo. da so bili obrtniki pri nas ne samo mileje obdavčeni. temveč da niso bili v obdavčbi zajeti vsi dejansko doseženi dohodki posameznih obrtnikov. Če pri tem poudarimo še to, da so bile tudi same davčne stopnje za te vrste zavezancev nižje od stopenj za zavezance, ki so razvrščeni po svojem poklicu oz. gospodarskem udejstvovanju v druge davčne oblike. je jasno, da je bil predpis dohodnine za obrtnike minimalen. Že itak nizke davčne stopnje bi morale povzročiti. da bi bil dohodek ugotovljen realno in v dejanskih višinah. Ne moremo trditi. da davčne komisije, oz. finančni organi, ki so imeli z odmero davka opravka. niso v nobenem primeru obdavčili dejanskih dohodkov, trdimo pa lahko. da je bilo vsaj v prejšnjih letih obdavčenje precej popustljivo in neprimerno. Delež. ki so ga vplačevala v obliki dohodnine v proračun obrtniška gospodarstva. je bil minimalen, kakor je bil minimalen sam davčni predpis. Zato je večina obrtnikov ne samo z lahkoto plača svojo davčno obveznost, temveč so posamezniki v mnogih primerih vplačali celo več in so imeli na svojih davčnih računih znatna preplačila. Konec leta 1950 so imeli posebno nekateri obrtniki v Ljubljani mestu, v Celju, v Radovljici in v Murski Soboti še visoka preplačila, čeprav na drugi strani mnogi obrtniki niti teh malenkostnih predpisov niso plačali.

Letos je bilo z odmero nekoliko drugače. Ne samo, da so višje cene v letu 1950 dovolj zgovorno pričale o višjih zaslužkih posameznih obrtnikov. so tudi davčne komisije postale nekoliko pozornejše in so se v svoj posel poglobile. S kalkulacijami so, če že ne ugotovili. pa vsaj približno ocenili zaslužke posameznih obratov. To seveda zopet ne povsod, temveč vsaj v nekaterih okrajih. Z ugodno davčno lestvico je ljudska oblast hotela doseči od obrtnikov, da bi v svojih davčnih prijavah povedali resnico o zaslužku. Prijave davčnih zavezancev pa so bile slej ko prej takšne, da niso mogle biti davčnim komisijam za osnovo. V ilustracijo samo naslednje. Po vseh davčnih prijavah v LRS je znašal promet, ki naj bi ga davčni zavezanci s prodajo svojih proizvodov in s storitvami dosegli. le 41 % od pozneje ugotovljenega in nesporno dokazanega prometa. prijavljen zaslužek pa je znašal le 24 % ugotovljenega zaslužka. Če pa upoštevamo. da tudi pri obdavčbi še ni bil zajet dejanski dohodek vseh gospodarstev. je to razmerje v resnici še toliko slabše. Čeprav je letos davčni predpis za obrtnike v naši ljudski republiki povprečno za 36 % višji od predpisa za preteklo leto, na splošno ne moremo govoriti o kaki ostrini v davčni obremenitvi.

Tudi v Ljubljani mestu je tako. Davčni predpisi so bili za leto 1950 v Ljubljani mestu prvotno celo nižji kakor v sosednjih — podeželskih okrajih, čeprav za to ni bilo nikakega razloga. Menda bo vsakomur jasno. da ima večina obrtnikov v mestu večjo možnost zaslužka, in da so tudi cene storitvam v mestu sorazmerno višje. Zaradi tega je na intervencijo drugih okrajnih ljudskih odborov odredil Mestni ljudski odbor revizijo odmere dohodnine. Z revizijo so bili v večini primerov po natančnejših ugotovitvah izvršeni popravki. Zaradi tega so mnogi davčni zavezanci prejeli nove odločbe. Priznamo. da za davkoplačevalce ni ugodno. če prejemajo korekture že dokončno z odločbo predpisanih davkov. vendar je bilo to v interesu pravične in sorazmerne obdavčbe v republiki. Ne zanikamo. da morda s popravki ni bila nikjer storjena napaka, kar pa bo Mestni ljudski odbor na osnovi vlog in intervencij nedvomno popravil. Mnogo bi lahko pri tem pomagala obrtniška zbornica. ki bi lahko dala ljudskemu odboru ne samo utemeljene predloge za primere. kjer je obdavčba previsoka. temveč tudi za primere prenizke odmere dohodnin. To naj velja tudi v pogledu predpisanih akontacij v letošnjem letu. Kolikor bolj bodo že same akontacije prilagojene letošnjim dejanskim dohodkom. toliko manjše bodo razlike po dokončni odmeri. ki se izvrši po preteku leta.

Kako pa je z vprašanjem tržnega dobička in razlik v ceni materiala od zalog, ki so jih imeli 1. januarja letos. Po Uredbi o tržnem dobičku morajo, kakor državna gospodarska podjetja. odvajati tržni dobiček tudi privatna obrtniška gospodarstva. Dejstvo je namreč. da so tudi privatni proizvodni obrati ustvarjali tržni dobiček. če so delali iz svojega materiala neposredno za potrošnike. Do avgusta meseca letos so na teritoriju mesta Ljubljane odvajali ta tržni dobiček le 4 obrtniki. čeprav ga je dejansko dosegalo večje število proizvodnih obratov. Razumljivo je. da je vsa ta neodvedena razlika neupravičeno dvignila njihov zaslužek oziroma dobiček. še posebno v primerih, kjer je imel obrtnik zalogo surovin oziroma materiala, od katerega bi moral odvesti razlike v ceni. Nekoliko se je stanje po pregledih v mesecu avgustu popravilo. računamo pa. da je še vedno mnogo denarja. ki bi moral biti iz tega naslova odveden v državno blagajno. ostalo v rokah posameznikov.

Dopisujte v ‚Ljubljanski dnevnik'

Veliko neurje v Opatiji in na Reki

Split, 14. novembra (Tanjug). Škodo, ki je nastala zaradi neurja, ki je v nedeljo ponoči razsajalo v Kvarneru. posebno na Reki in v Opatiji, cenijo na več milijonov dinarjev. Zaradi nenavadno močnega juga, kakršnega ne pomnijo že več desetletij, so bili morski valovi mnogo večji kot po navadi, v Pulju pa je morje naraslo celo za poldrugi meter. Na Reki je zamašilo odvodne kanale mestne kanalizacije, da je tekla voda nazaj in se razlivala po mestnih ulicah okrog gledališča. Na teh ulicah je voda narasla tudi do pol metra.

Od velikih valov, ki jih je prinesel jug, je najbolj trpela Opatija. Valovi so porušili večino kopališča »Slatina«, na kopališču »Lido« pa so razbili bar in poškodovali zidove. Poškodovali so tudi turistične ceste pri Opatiji, razen tega pa je bilo razbitih več čolnov. Uničen je tudi pomol v turističnem kraju Ika.

Na obalah Opatije so bili valovi tako močni, da so premetavali grmade kamenja, težke tudi do 1.000 kg. skale po 500 kg težke pa so metali na obalo. Veliko škodo so napravili tudi na Reki. Morje je prodrlo v veslaški dom »Jadran« in razbilo več čolnov. Železni stebri na kopališču »Primorje« so popolnoma skrivljeni. Valovi so prodrli tudi v silos reškega pristanišča, tako da bodo za nekaj časa ustavili delo. V pristanišču je bilo uničenih 7 ton soli slabše kakovosti.

Ali ste že naročili Ljubljanski dnevnik

Po domovini

Osemletnica smrti Ive - Lole Ribara. Dne 27. novembra bo minilo osem let. odkar je drobec nemške bombe ubil sekretarja CK SKOJ Ivo - Lolo Ribara. Organizacije Ljudske mladine Srbije se bodo tega dne spominjale tega zaslužnega mladinskega in partijskega voditelja. 26. novembra zvečer bodo po mestih in industrijskih krajih slavnostne in spominske akademije, v mladinskih organizacijah na vasi, v tovarnah in šolah pa predavanja o njegovem življenju in delu.

Izvoz trstja iz Vojvodine. Za letošnje trstje so dobili kmetovalci v Vojvodini ter lokalna industrija in obrt okrog tri in pol milijona deviznih dinarjev. ki jih bodo porabili za nakup raznih poljedelskih strojev in orodja. Trstje so izvozili v Zahodno Nemčijo. Ker izvoz še ni končan, bodo najbrž izvozili še znatno večje količine trstja.

Posadka »Visa« najboljši kolektiv »Jugolinije«. Na parniku »Vis« so imeli v ponedeljek lepo slavnost. na kateri je pomočnik ministra za pomorstvo Luka Dančević izročil posadki prehodno zastavo zvezne vlade v trajno last. Kolektiv »Visa« je že tretjič dobil to priznanje kot najboljši ladijski kolektiv Jugoslovanske linijske plovbe. Ta ladja je že v prvem polletju za 20 % presegla plan prevoza. Prihranila je blizu 50 ton premoga in maziva. Posadka je nad 6000 ur prostovoljno natovarjala in iztovarjala blago in s tem prihranila znatno vsoto tuje valute.

Jesensko pogozdovanje v Dalmaciji. — V Dalmaciji bodo do zime posejali z drevesnimi semeni 2720 ha in meliorirali 4292 ha zemljišča, kjer raste grmičevje. Za pogozdovanje bodo porabili 6019 sadik, semena pa 5157 kg iglavcev in 83.800 kg listovcev. Večino dela bodo opravile gozdne uprave s plačano delovno silo. V vseh okrajih Dalmacije se je začelo te dni pogozdovanje goličav z drevesnimi sadikami.

Nova cesta in elektrifikacija na Braču. Med vasjo Pučišče, ki je ena največjih na otoku Braču. in glavno cesto na otoku so začeli graditi 3 kilometre dolgo cesto. Ta vas je edini kraj na otoku, ki še ni imel cestne zveze z drugimi kraji. Elektrifikacija vasi na Braču hitro napreduje. Te dni so elektrificirali vas Selce, ki je že trinajsta dobila električno luč. Od osvoboditve so elektrificirali na Braču nad 75 % vasi. Vasi, ki še nimajo elektrike, jo bodo dobile prihodnje leto.

Popravljene ladje. Po mednarodnih predpisih morajo vsako ladjo po štirih letih plovbe temeljito popraviti. Letos so popravili v ladjedelnici »3. maj« na Reki naše prekmorske ladje »Podgoro«, »Korčulo«, »Bihač«, »Sabac« in »Kragujevac«, popravljajo pa še »Neretvo«, »Banijo« in »Kozaro«. Izmed obalnih ladij popravljajo »Ston«, »Rovinj« in »Istro«.

Gostinsko-turistični tehnikum v Opatiji ima letos 105 dijakov in 75 dijakinj. V prvi razred te šole sprejemajo dijake. ki so v srednji šoli napravili maturo najmanj z dobrim uspehom. Po štirih letih šolanja in diplomskem izpitu so kvalificirani za samostojne hotelirje in strokovne voditelje gostinskih podjetij. Letos je napravilo diplomski izpit 27 maturantov. Ves čas šolanja posvečajo posebno pozornost povezovanju teorije s prakso. Po vsakem šolskem letu morajo dijaki mesec dni delati v kakem gostinskem podjetju. Letos so prakso maturantov podaljšali na dva meseca.

Sezona lova na tune bo kmalu končana. V oktobru so štiri ribiške ladje tunolovcev ribiškega podjetja »Jadran« iz Splita lovile tune na področjih Cresa, Lošinja in pod Velebitom. Ribiči so jih ujeli 10 tisoč kg. Sezona lova na tune se bliža koncu. Dve ribiški ladji sta se že vrnili v pristanišče, dve pa sta še ostali na morju.

Lutkovno gledališče v Skoplju. Skoplje ima tudi dobro organizirano lutkovno gledališče. ki je poslalo v republiško lutkovno gledališče v Zagreb štiri igralce, scenografa in mojstra za izdelovanje dekoracij v desetdnevni tečaj. Zdaj, ko so se vrnili, se bodo takoj začele priprave na letošnjo sezono. Uprava skopljanskega lutkovnega gledališča namerava ustanoviti manjša lutkovna gledališča v otroških zavetiščih in pionirskih domovih.

Tudi v Črni gori cene padajo. V črnogorskih mestih so trgi zadnje dni dobro založeni z živili in cene so začele padati. Dopoldne so cene navadno nekoliko višje, popoldne, ko kmetje svojih pridelkov ne morejo spraviti v denar. pa padejo. V Danilovgradu so padle cene jajc pod 10 din, sir je po 160 din. krompir po 25, jabolka po 35 din itd. Na živinski sejem so prignali zadružniki toliko živine, da je niti polovico niso mogli prodati. Zato računajo, da se bo živina v kratkem pocenila.

Že petdeset let zbira jajca raznih ptic. Bivši uradnik Aladar Trišler v Novem Sadu zbira že dobrih 50 let jajca raznih ptic. Ima jih že blizu tisoč. Nekatera so drobna ko fižol, druga pa debela ko tri kokošja skupaj. Del svoje zanimive zbirke je Trišler zdaj razstavil v vojvodinskem muzeju.

Dekle s kolom ubilo volka. Dostana Skevo iz vasi Ulaga v nevesinjskem okraju je neke noči zaslišala srdito lajanje domačega psa na dvorišču. Skočila je iz hiše in opazila. da volk davi psa. Zakričala je na volka. ki je psa izpustil, pač pa je skočil proti kurniku. Pogumno dekle je izpulilo iz ograje kol in začelo udrihati po volku, dokler ni obležal mrtev.

Študijska knjižnica v Postojni

Širša javnost ne ve o študijski knjižnici v Postojni več. kot da bi bila ustanovljena. Bori se pa z velikimi težavami. ki bi jih bilo treba nujno odpraviti.

Svoj sedež ima v Moskovski ulici 6 ter ima samo dva prostora. V prvem je uprava, čitalnica in izposojevalnica. v drugem pa shramba knjig (skladišče) in drugi pomožni prostori. Vse to meri 5 × 10 m. Prostori so neprimerni, pretesni in nezavarovani. Študijska knjižnica je brez garderobe, ki je nujno potrebna zlasti v zimskem času, nima ne tekoče vode ne umivalnika. niti lastnega stranišča. Oba prostora sta polna. vse je nabasano s knjigami, knjižnimi policami in omarami. Knjige ležijo po tleh. po stolih itd. Nič ne očituje reprezentativnega značaja največje knjižnice v Slovenskem Primorju.

Sedanji prostori niti zasilno ne zadostujejo za nemoteno poslovanje. Če se kaj energičnega ne ukrene in se knjižnici takoj ne uredi vsem njenim nalogam ustrezajoča prostorninska podlaga. bo v najkrajšem času, Študijska knjižnica v Postojni z vsem svojim gradivom postala imobilna. Knjige je odslej mogoče le katalogizirati. Čitatelji ne morejo priti do novitet. Ob 400-letnici slovenske knjige bi bila najlepša priložnost, da se tej kulturni ustanovi priskrbijo primerni prostori, ki bodo ustrezni svojim namenom vsaj deset let.

Oprema postojnske Študijske knjižnice je tako pomanjkljiva. da jo je prav tako treba nujno izboljšati. To zasluži število knjig. ki jih ta ustanova hrani. Na dan 30. septembra je inventarizirana knjižna zaloga znašala 11.716 knjig. k temu številu pa je treba prišteti še 2114 nekatalogiziranih knjig. ki so v skladišču. Potemtakem ima sedaj skupaj 13.830 knjig.

V okviru Študijske knjižnice je ustanovljen rokopisni oddelek. V tem oddelku so doslej zbrali rokopise raznih slovenskih primorskih pisateljev. med njimi Franceta Bevka, Angela Cerkvenika, Bogomila Faturja. Alojza Gradnika. Dore Grudnove, Staneta Kosovela. Alojza Kraigherja, Bogomira Magajne, Jožeta in Borisa Pahorja. Vladimirja Pavšiča, Ivana Preglja. Josipa Ribičiča in drugih.

Čitalnica, ki meri 5 × 5 m ter ima 28 stolov. je odprta za bralce vsak delavnik šest ur na dan. Na dan je povprečno 26 izposojil. do konca septembra je bilo v knjižnici za letošnje študijsko leto vpisanih 62 bralcev.

Na tem mestu ne smemo prezreti zunanjega dela knjižnice. V postojnskem muzeju je bila letos od 30. septembra do 14. oktobra razstava »400 let slovenske knjige«, ki jo je uredil upravnik Študijske knjižnice in je imela tri oddelke: Trubar in protestantski pisatelji. knjige (1551-1951) in rokopisni oddelek primorskih pisateljev.

Vse opisane težave je mogoče odstraniti z dobro voljo in nekaj sredstvi. Knjižnica je bila ustanovljena leta 1948 in dela doslej v zadovoljstvo svojih čitateljev. Prav in nujno bi bilo, da dobi ta kulturna ustanova dostojne prostore. saj se je treba zavedati tudi, da je Postojna tujskoprometno središče, kamor prihajajo ljudje z vseh koncev sveta. —bil.

Med knjigami in revijami

JANKO KERSNIK: IZBRANE POVESTI

Izdal Slovenski knjižni zavod v Ljubljani 1951. Zbral in uredil Viktor Smolej. Str. 352. 8°. Naklada 5000 izvodov.

Kersnikovo lahkotno in spretno pero riše v realističnih delih, ki so izdana v tem izboru, predvsem naše malomeščanstvo sprva s rahlim romantičnim prijemom in površinsko obdelavo. nato pa se čedalje tesneje približuje realističnemu načinu pripovedovanja in. slovenskemu kmetu ter v »Kmetskih slikah« doseže svoj umetniški vrh. Črtice »Mačkova očeta«. »V zemljiški knjigi«. »Kmečka smrt« sodijo med našo najmočnejšo prozo.

V izbor so uvrščena naslednja dela: Ciklamen. Agitator. Jara gospoda. Očetov greh in Kmetske slike. Urednik jim je dodal kratko, preprosto pisano oznako pisatelja in razlago nekaterih mest, s čimer bo dela še bolj približal bralcem. ki Kersnika poznajo, predvsem pa tistim. ki ga bodo spoznali šele v tem izboru.

I. S. TURGENJEV: JESENSKO CVETJE (SENILIA)

Izdal Slovenski knjižni zavod v Ljubljani 1951. Mala knjižnica št. 45. Prevedel Severin Šali. Str. 160. 8°. Naklada 3000 izvodov. Cena 78 din.

Na dobrem papirju in z lepim tiskom (v tem zvezku je uvedena prijetna novost v Mali knjižnici: rdeče inicialke) je kot 45 zvezek Male knjižnice izšlo I. S. Turgenjeva: Jesensko cvetje (Senilia) Izvirni naslov teh drobnih biserov pripovedne umetnosti se pravzaprav glasi »Pesmi v prozi« in je sedanji naslov. ki zelo ustreza podnaslovu. izbralo uredništvo samo. Knjižica je opremljena tudi s kratkim življenjepisom pisatelja, prevajalčevimi opombami in seznamom vseh zvezkov. ki so doslej izšli v Mali knjižnici.

VIDO LATKOVIĆ: PETER PETROVIĆ NJEGOŠ

Izdal Slovenski knjižni zavod v Ljubljani 1951 ob stoletnici Njegoševe smrti. Prevedel Tone Potokar. Str. 244. 8°. Naklada 2000 izvodov. Cena 212 din.

Slovenski knjižni zavod se je ob letošnji stoletnici Njegoševe smrti s to skrbno opremljeno in izdano Latkovićevo študijo o velikem pesniku dostojno oddolžil njegovemu spominu. V na široko zasnovanem delu zraste pred bralcem celotna pesniška in državniška osebnost črnogorskega vladike Petra Petrovića Njegoša. Njegovo človeško podobo izpopolnjujejo pisma in spomini Njegoševega sodobnika srbskega pisatelja Ljubomira Nenadovića. Besedilo spremljajo nujno potrebne opombe in kratki notici o Vidu Latkoviću in Ljubomiru Nenadoviću. Večbarvna reprodukcija Njegoševega portreta, lep. brezlesen papir, primerno izbrana, lahko čitljiva črka nam poleg notic in opomb zares pričajo o veliki skrbi, ki jo je založba posvetila tej izdaji.

BAŠKIRSKE PRAVLJICE

Izdala Mladinska knjiga v Ljubljani 1951. Cicibanova knjižnica. Prevedla Marija Kmetova po izboru A. Usmanova. Ilustracije R. Sajfullina in E. Račeva. Str. 90. 8°. Naklada 5000 izvodov.

V Cicibanovi knjižnici je za našo mladino spet izšlo novo delo. Pravljice po tematiki sicer niso mnogo različne od drugih pravljic, čeprav imajo na sebi orientalski nadih. vendar pa jih bo mladina nedvomno z užitkom in pridom prebirala. Kakor pri drugih izdajah te knjižnice, je tudi tu vidna izbrana prizadevnost založnice, da s skrbno, pestro in privlačno opremo. lepim tiskom in ilustracijami — poleg vsebinske strani — vzgaja v mladini zdrav estetski čut. Veliko zasluge ima pri tem seveda tiskarna (tiska Ljudska pravica), ki kljub raznim težavam z dobro izdelavo podpira prizadevanja založnice.

JULES VERNE: OTROKA KAPITANA GRANTA

Izdala Mladinska knjiga v Ljubljani 1951. Prevedel Anton Bajec. Ilustracije po francoski izdaji. Opremil Rudi Gorjup. Str. 710. 8°. Naklada 6500 izvodov.

V oredlianem prevodu Antona Bajca je izšla druga izdaja potopisno fantastičnega romana znamenitega francoskega pisatelja Jules Verna: Otroka kapitana Granta. Njegovi romani, polni napetih zgodb. živahnega pripovedovanja in bogate domišljije razgibavajo mlado duševnost in so tudi starejšim v prijeten užitek

Ob tej priložnosti je treba omeniti obsežno delo, ki ga je založba opravila v šestih letih svojega obstoja. »Otroka kapitana Granta« je tristota knjiga med izdajami založbe Vse knjižne publikacije so izšle v nakladi 1.800.316 zvezkov na 37.149 straneh. To je nedvomno majhen praznik za delovni kolektiv, o katerem bi bilo morda treba nekaj več in kritično spregovoriti.

Fritz Kief o našem nogometu

Mirovnega zborovanja v Zagrebu se je udeležil tudi urednik holandskega lista »De Vlam« Frits Kief. Bil je med voditelji nizozemskega odporniškega gibanja, zdaj pa je znan kot odločen nasprotnik kominformovcev. Kief dobro pozna nogomet. V Beogradu je prisostvoval tekmam za novega nogometnega prvaka Jugoslavije in o našem nogometu je izjavil:

»Med vsemi štirimi klubi mi je najbolj ugajal ‚Dinamo'. Njegovo kombiniranje (tik-tak igra, je rekel Kief) mora gledalce navdušiti. Za oko je to zelo lepo, škoda je, da ta igra ni produktivna, pa tudi ‚Dinamovi' goli so padli izven takih akcij, improvizirano. Mi na Holandskem vidimo v takšni igri način, ki se navadno imenuje srednjeevropski. Zelo sta mi ugajala ‚Dinamovo' desno krilo in centerfor. Centerfor je pravi predstavnik kolektivnega duha pri nogometnem moštvu, nogomet pa je predvsem kolektivna igra. Razen tega igra ‚Dinamo' fair in neuspeh moštva ne more zbegati. BSK je po mojem mnenju slabše moštvo in igrači so preveč igrali na človeka. Pri vsem tem moram poudariti, da igrajo vsi jugoslovanski nogometaši zelo neoprezno, da se ne znajo čuvati (na pripombo, da ima ‚Dinamo' šest igralcev liginega moštva v prvenstvu poškodovanih je vzkliknil: ‚Nič čudnega'). ‚Crvena zvezda' je dobro moštvo, toda njena velika napaka je, da njena igra često pada. Igralci igrajo zdaj bolje, zdaj slabše. Moštvo nekako ni uravnoteženo in ne more držati igre na izenačeni višini. ‚Partizan' je izredno prikupno in fair moštvo, igra izenačeno in nekateri igralci stopijo na koncu v ospredje.«

Na vprašanje, kako bi se izkazali naši klubi v tekmi s Holandci, je Kief odgovoril: »Holandci morda niso tolikšni virtuozi v igri, igrajo pa po mojem mnenju bolj praktično, za to da zabijejo gol. Menim torej, da bi jugoslovanski oziroma srednjeevropski način prekosili.«

O sodnikih je Kief rekel, da so bili dobri, le sodnik na tekmi BSK : Dinamo ni dovolj odločno preprečil grobe igre BSK-jevih igralcev, čeprav je prestopke kaznoval. Kief je še pripomnil, da se mu zdi, da naša moštva po outu napačno mečejo žogo — z eno roko bolj kakor z drugo.

O holandskem nogometu je Kief rekel, da je zdaj najboljši nogometni klub moštvo znane tvrdke »Phillips« v Endhofenu, na drugem mestu pa je »Feynoord« iz Rotterdamma. Tuja gostovanja nogometnih klubov so zelo redka, navadno samo ob velikih praznikih, štiri- ali petkrat letno. Na Holandskem je pet lig in njihovi prvaki igrajo potem med seboj za naslov državnega prvaka. Trenutno je nogomet na Holandskem znatno popustil, ker je odšlo okrog 30 najboljših igralcev v profesionalce v Francijo in Italijo. Profesionalizem na Holandskem zelo strogo preganjajo. Na največje tekme v Amsterdamu in Rotterdamu pride 50.000—60.000 gledalcev, v manjših mestih pa 12.000—15.000.

Na vprašanje, kako poznajo Holandci sportno Jugoslavijo, je Kief odgovoril, da so tam najbolj znani naši šahisti, kolikor moremo šteti šah med sport. Zelo popularna sta Gligorić in Trifunović. Za popularnost jugoslovanskega šaha je mnogo storil Kiefov dobri prijatelj in partijski tovariš dr. Max Euwe. Euwe je profesor matematike v Amsterdammu in ni profesionalni šahist. Je velik prijatelj Jugoslavije. O naših šahistih je pisal zelo pohvalno. Razen šaha poznajo na Nizozemskem dobro tudi naše waterpoolo moštvo.

Težka borba za 11. in 12. člana zvezne lige

Na letni skupščini NZJ so sklenili, da bo imela druga zvezna liga odslej naprej le 12 članov, torej 4 manj kot letos. Najboljša v tej ligi Vardar in Rabotnički sta prešla v I. zvezno ligo, na njuno mesto pa sta se vrnila iz I. lige izpadla člana Spartak in Napredak. Nadaljnja mesta v drugi ligi bodo zasedli od tretjega do desetega mesta plasirani člani druge lige. Za preostali dve mesti se bodo v kvalifikacijskih tekmah borili izpadli člani te lige in novi republiški prvaki: Korotan (Slov.), Šibenik (Hrvatska), Borac (BiH), Radnički (Ivanjgrad, Crna gora), prvak Srbije še ni znan, prvak Makedonije pa se bo direktno plasiral v finalno kvalifikacijsko tekmovanje.

To tekmovanje bo namreč razdeljeno na dva dela: najprej bo tekmovanje med republiškim prvakom ter med izpadlim članom, predstavnikom dotične republike v drugi ligi. Na ta način se bo tudi letos Korotan boril z Rudarjem. Ta tekmovanja bodo organizirale republiške zveze.

Zaključno tekmovanje v priredbi NZJ bo med predstavniki republik-zmagovalci omenjenih kvalifikacijskih tekem. Razdeljeno bo v dve skupini po tri klube, ki bodo igrali po dvojnem točkovnem sistemu (vsak z vsakim). Zmagovalca teh skupin bosta 11. in 12. član druge lige.

Crvena zvezda : Vardar 2:1 (1:1)

Skoplje, 13. nov. — 15.000 gledalcev je prisostvovalo današnji prijateljski tekmi med novim državnim prvakom Crveno zvezdo ter Vardarjem, novim članom prve lige. Tekma je bila zelo lepa, polna lepih potez in streljanja na gol. Oba vratarja, Mrkušić in Georgijevski, sta imela precej posla, katerega sta opravila na splošno zadovoljstvo gledalcev. Zmago je prinesel državnemu prvaku pravzaprav avtogol Kokinovskega v 60. minuti. Žogo je sunil v aut, pa se je odbila od vratnice v mrežo. Vardar je po uspešnem strelu Cincijevskega vodil z 1:0, izenačil je Ognjanov v 43. min. Vardar je dosegel iz offside položaja tudi drugi gol, katerega pa seveda sodnik ni priznal. Tudi sicer je imel Vardar več priložnosti za dosego gola kot pa Crvena zvezda.

ŠAH

Serija dvobojev v Ljubljani

V zadnjem času so odigrala moštva najmočnejših ljubljanskih klubov več zanimivih dvobojev. Posamezna moštva so nastopila včasih v šibkejši postavi. Posamezni izidi so takšni: ŠK Triglav : ŠK Krim 4,5 : 3,5, ŠK Krim : LUSK 5:3, LUSK : ŠK TRIGLAV 5,5 : 2,5 in 6,5 : 1,5, LUSK : ŠK Krim 4,5 : 3,5. Pri zadnjem dvoboju je bila uvedena šahovska stava, pri kateri jih je med številnimi stavci pet predvidelo pravi rezultat in bilo nagrajenih.

Na kvalifikacijskem turnirju ŠK Krim sodeluje 16 igralcev, med katerimi je večina mladincev. Po doslej odigranih kolih vodita Borut Otrin in Ivan Petkovšek.

Tenis

ZMAGA DROBNYJA IN ČERNIKA

London, 10 nov. V finalu moških parov na teniškem prvenstvu v Torquayu sta egiptovska igralca Drobny in Černik premagala avstralska igralca Cawthorna in Tregonninga s 6:3, 1:6, 8:6. V finalu mešanih parov sta Drobny in ga. R. Anderson (ZDA) premagala Poljaka Cosynskega in Angležinjo S. Partridge s 6:1.

100 ŠILINGOV JE DOBIL, KER JE STAVIL NA DOLINARJA

Prejšnjo nedeljo se je končal na Dunaju mednarodni namiznoteniški turnir, katerega so se udeležili tudi najboljši jugoslovanski igralci. Med drugimi favoriti je bil v središču zanimanje tudi Francoz Amouretti. Čeprav je ta igralec izgubil z našim Dolinarjem že v tretjem kolu, je v igri Dolinar-Bergmann stavil iz užaljenega samoljubja na Dolinarja, in sicer 100 šilingov. Ker je izločil njega, bi moral Jugoslovan premagati tudi bivšega svetovnega prvaka Bergmanna. Malo je bilo izgledov, da bi se njegova stava uresničila. Toda Bergmann je izgubil v treh setih, Dolinar si je s tem osvojil prvo mesto tega pomembnega turnirja. Sportniki so imeli svojo senzacijo, a Amouretti — 100 šilingov.

ZOPET ROBINSON : TURPIN

Ray Robinson, popularni svetovni prvak srednje kategorije, bo v začetku aprila prišel v Evropo, kjer se bo pripravljal na tretji dvoboj z Randy Turpinom. Naslov svetovnega prvaka bo branil proti temu angleškemu boksarju, ki mu ga je enkrat že odvzel, ob koncu poletja v Londonu. Pred tem in sicer 20. decembra bo Ray branil svoj naslov proti Havajcu Olsonu.

DANES SLOGA : TRIGLAV

Na čast obletnice JA se bosta pomerila v pokalnem tekmovanju ljubljanska rivala Sloga in Triglav. Tekma bo zanimiva, saj bo skušala Sloga potrditi svoje vrednosti in dokazati, da spada v I. slovensko ligo. Prav tako bo tudi Triglav hotel dokazati, da mu je mesto v ligi. Pričakovati je ostre borbe. Tekma bo danes 14. nov. 1951 s pričetkom ob 14.30 na Stadionu Odreda.

V OPLOTNICI IMAJO ZOPET TELOVADNI DOM

V Oplotnici je bil nedavno občni zbor novega telovadnega društva, ki bo imelo svoje torišče dela v bivšem Sokolskem domu. Zgradbo je do sedaj uporabljalo mlinsko podjetje za skladišče. Ljubitelji telovadbe so dom preuredili in izpopolnili z novim telovadnim orodjem. Ob otvoritvi doma je bila akademija, na kateri so nastopili člani telovadnega društva »Železničar« iz Maribora.

Gostovanje naših boksarjev v Angliji

Prihodnji mesec bodo naši boksarji imeli več tekmovanj v zamejstvu. Najvažnejše bo gostovanje petih beograjskih boksarjev v Veliki Britaniji. To bo prvo tekmovanje naših boksarjev z angleškimi. Angleška boksarska amaterska zveza je pozvala na tekmovanje boksarje samo tistih kategorij, v katerih lahko nastopijo tudi angleški amaterji.

Boksarska zveza Jugoslavije je že odredila sledeče boksarje. V bantam kategoriji — Andrejević, perolahka — Redl, lahka — Leković, polwelter — Sovljanski, welter — Hladni ali Trojković. Tekmovanje bo 4. decembra v Londonu.

Konec januarja bodo boksarji Radničkega tekmovali v Švici. Tudi to tekmovanje bo prvo tekmovanje naših boksarjev s švicarskimi amaterji. Prvi nastop bo v Bernu 30. januarja, drugi v Baslu 1 februarja, tretji pa v Zürichu 4. februarja.

Od 16. do 26. novembra bodo boksarji Partizana gostovali v Zapadni Nemčiji. V Zapadni Nemčiji bo gostovala tudi boksarska ekipa zagrebške Lokomotive.

Kratke vesti

Kopenhagen. — Prvi dan plavalnega tekmovanja med ženskima reprezentancama Nizozemske in Danske, sta bila dosežena dva odlična rezultata. Na 400 m crawl je Danka Andersen dosegla drugi rezultat vseh časov — 5:06.0. Garidzen (Nizozemska) pa je 200 m prsno preplavala v 2:55.6, kar predstavlja drugi letošnji čas na tej progi. Boljša je bila samo Madžarka Novak (2:48.5), isti rezultat pa je dosegla Belgijka Fergauen.

•

Cepel. — Na tekmovanju izbranih atletov Finske, Norveške in Madžarske se je Norvežan Strandi revanžiral svetovnemu rekorderju Nemethu za poraz, ki ga doživel preteklo nedeljo. Vrgel je kladivo 57.41, Nemeth pa 56.80 metra. Ostali rezultati: 200 m: Karadi (M) 22.0, 5000 m: Dereži (M) 14:23.0, daljina: Foldesi (M) 7.32, skok s palico: Olenius (F) 400.

SPORTNA STAVA OBVEŠČA

Opozarjamo vse, da izpolnijo prazne neizpolnjene vrste na stavnih listkih za 53. kolo z naslednjimi pari:

1. Dinamo (P) : Mačva
2. Pula : Kvarner
3. Proleter (Z) : Bačka Palanka
7. Napredak (Sisak) : Metalac
8 Rabotnički : Napredak (Kruševac)
9. BSK II. : Vardar

Ponovno opozarjamo vse, da je zaključek za vplačila do petka do 14. ure. To velja za nadaljnja kola do preklica.

Gibanje prebivalstva v Ljubljani

V Ljubljani so se 10. t. m. poročili: Milivoj Milosavljević, strojni tehnik, in Rafaela Nikitović, uslužbenka; Vekoslav Premk, uradnik, in Vlasta Dobnik, strojepiska, Rajmund Leban krojaški pomočnik in Rozalija Teropšič, snažilka. Anton Mahnič, kurjač, in Jožefa Teropšič, gospodinjska pomočnica; Emil Milanič, nameščenec in Ivka Pantar, delavka; Jože Gričar, strojni ključavničar, in Milica Žekar, pomožna uslužbenka; Mihael Ožbolt, organ LM, in Frančiška Cvitkovič, nameščenka; Franc Metelko livar, in Ana Zbačnik, delavka; Zvonimir Novak, posestnik, in Marija Gros, delavka; Ivan Šelekar, drž. uslužbenec, in Pavla Krivec, kuharica; Franc Novak, nameščenec, in Marija Požek, nameščenka; Budimir Višić, oficir JA, in Marjeta Jovan, tekst. tehnik; Dušan Janežič, nameščenec, in Dragica Švigelj, nameščenka; Karel Petrovčič, mizarski pomočnik, in Frančiška Pelko, gospodinja; Alojz Veber, miner, in Frančiška Zaman, delavka; Jože Šesek, šofer, in Ana Krašovec, hči posestnika; Milan Tomaževič krojaški pomočnik, in Alojzija Adamič, šivilja; Hinko Dolenc, višji gospodarski poslovodja, in Marija Albreht, gospodinjska pomočnica; Silvo Bergant, organ LM, in Emilija Podobnik, kuharica; Franc Kranjec, organ LM, in Ivana Grebenec, bolničarka; Ciril Gregorinčič, dimnikar, in Antonija Rakar, trgovska pomočnica; Lazar Radovanović, oficir JA, in Marina Nenadović, učiteljica; Bernard Smrtnik, jermenar, in Ljudmila Hlebec, poslovodkinja; Franc Ambrožič, absolvent ekonomije, in Darinka Lubej, absolventka ekonomije; Stanislav Juvan, krojaški pomočnik, in Terezija Kurent, delavka; Feliks Kozamernik, delavec, in Antonija Zaviršek, delavka; Josip Zupan, uslužbenec, in Cecilija Cvetek, gospodinjska pomočnica; Teodor Smrkolj, elektrotehnik, in Ana Stanič, šivilja; Boris Mayer, študent kemije, in Ljudmila Gudelj, nameščenka; Jože Skrjanec, posestnik, in Marija Skube, bolničarka; Emil Kavčič, trgovski nameščenec, in Ana Mavsar, trgovska nameščenka; Branko Sokolič, podoficir JA, in Marija Marinčič, delavka; Jakob Grbec, kmečki delavec, in Angela Slovša, kmečka delavka; Petar Borisov, cand. medicine, in Magdalena Dernovšek, uslužbenka; Andrej Valentinčič, šofer, in Antonija Medvešek, kuharica; Stane Godec, mehanik, in Angela Zadnikar, delavka; Miloš Vehovar, drž. uradnik, in Marija Smuc, drž. uradnica; Milan Repac, oficir JA, in Ana Lavrič, gospodinja; Vincenc Brancelj, uslužbenec, in Frančiška Borštnik, uslužbenka; Ivan Platnar, kovač, in Mihaela Kumše, šivilja; Gabrijel Peršin, nameščenec, in Ivana Keber, trgovska pomočnica; Stanislav Bratuš, organ LM, in Stefanija Benčina, trgovska pomočnica, Bojan Cuček, agronom, in Vida Pezdir, nižji komercialist; Zvonimir Steklasa, uradnik, in Zofija Orehek, uradnica; Anton Željko, strojni ključavničar, in Angela Potrebuješ, kuharica; Alojz Rozman, organ LM, in Daniela Sotlar, drž. uslužbenka; Kurt Colbow, t. t. mehanik, in Marija Šimenc, torbarska pomočnica; Jože Munih, nameščenec, in Marija Cerne, nameščenka.

Med 5. in 11. novembrom pa so umrli: Janez Ferlec, 62 let; Janez Nastran, 28 let; Jakob Hafner, 73 let; Franc Gačnik, 6 mes., Marijan Šturm, 1 mes.; Boris Eržen, 1 mes.; Bojan Križan, 3 mes.; Marija Kalčič roj. Juhart, 60 let; Franc Rotar, 32 let; Dušan Tomšič, 1 leto; Marija Velkavrh roj. Čerin, 70 let; Ana Istinič roj. Jeršinovec, 64 let; Antonija Krmelj roj. Cilar, 29 let; Helena Oblak, 75 let, Neža Liberšar roj. Mikec, 84 let; Angela Žorž roj. Bele, 39 let; Filip Ribarič, 39 let; Josip Birtić, 47 let; Rade Dobrijević, 6 mes.; Karolina Peternel roj. Dolenc, 43 let; Aneška Živic roj. Cap, 68 let; Jožef Gider, 21 let; Angela Prohinar, 75 let; Alojz Zagar, 4 mes.; Eva Konkolič, 74 let; Marko Trudić, 1 leto; in Roza Frank roj. Strniša, 80 let.

Najmodernejša gozdna semenarna v državi

V državni gozdni semenarni v Mengšu pri Ljubljani so te dni končali gradnjo modernih tehničnih objektov, v katerih bodo na industrijski način zbirali seme iz nedozorelih plodov raznih iglavcev. Zmogljivost semenarne bo tako visoka, da bo lahko krila vse potrebe države. Plodove bodo sušili s pomočjo toplega zraka, ki stalno cirkulira in se avtomatično izmenjava. Načrte za vse objekte nove semenarne je napravil direktor ing. Ivo Oraš. Po njegovih načrtih gradijo podobno semenarno tudi v Avstriji.

Z zadružnim premoženjem je treba skrbno gospodariti

Leon Cundrič je bil leta 1950 predsednik KDZ Deskle. Kot predsednik pa se je s preveliko vnemo brigal za to, da bi bila zadruga vedno založena z vinom. Če ni šlo drugače, si je pomagal tudi z nedovoljenimi sredstvi. Tako je zamenjal s kmeti za vino plug, ki ga je zadruga kupila z investicijskim kreditom, in več sto kg umetnega gnojila, čeprav so zadružniki sami priznali, da imajo dosti travnikov, ki bi jim umetno gnojilo zelo koristilo. Razen tega je Cundrič zamenjal za vino oz. žganje tele, 50 kg koruze in verigo za živino.

Medtem ko se je tako trudil, da bi do vina oziroma žganja prišel s pomočjo zamenjav, se pa ni pobrigal, da bi pravočasno skuhali žganje iz tropin od 16 hl vina in iz 100 kg češenj. S tem je odlašal več mesecev, tako da so se pokvarile tropine in češnje.

Cundrič je razen tega vrnil iz zadruge Stefki Cundrič in njeni sestri dva zadružna konja, čeprav je vedel, da je taka vrnitev v zadrugo vloženega inventarja nedopustna.

Cundrič se je z[illegible] svoja dejanja zagovarjal pred okrožnim sodiščem v Novi Gorici, ki ga je obsodilo na 4 mesece zapora. H. J.

Vse, ki jih zanima
USTANOVITEV DRUSTVA ZA ZDRUŽENE NARODE
vabimo na občni zbor, ki bo 16. novembra ob 20. uri v Filharmonični dvorani. Iniciativni odbor.

Kaj pa vi menite o otroških igračah, ki so naprodaj v trgovinah?

Želimo si igrač, ki bodo zadovoljile otroka ter ga hkrati vzgajale — Pri izdelavi igrač je največ vredna dobra zamisel.

Otroške igrače!

Morda bi potreboval bolj spretno pero in roko, da bi napisal dovolj toplo in prisrčno, kaj pomenijo igrače otroku v njegovem malem svetu. Čutim, da tega ne zmorem, in lahko ugotovim samo na kratko, da igrače za otroka niso luksuz. Za otroka ne! Njemu so sestavni del pri prvih korakih v življenje. Toda čestokrat se zgodi, da se znajdejo igrače med poslednjimi postavkami mesečnega proračuna in za te postavke rado zmanjka denarja.

Ne moremo se pohvaliti, da pri nas izdelujemo kdo ve kako lepe igrače.

Zadnjič sem stal pred izložbo poleg matere z otrokom.

»Mamica, kupi mi vlak!«

»Imej pamet!« mu je odgovorila, »dva, trije kosi lesa, pa stane toliko denarja!«

Mali je štel premalo let, da bi razumel, kaj pomeni nekaj sto dinarjev.

Ta dva ne marata več lesenih konjičkov

Sam pa, mislim, sem uganil pravo: saj bi mamica še nekako pogrešala denar, če bi videla pred seboj igračo, ki bi bila tega denarja vredna, ki bi bila ljuba otroku še tedaj, ko bi nekoliko večji že tudi sam ločil lep vlak od dveh, treh surovo obdelanih kosov lesa.

Zakaj so igrače po naših trgovinah neokusne, skoraj izključno iz lesa, statične in nepremične, in končno, zakaj so razmeroma drage?

Neokusno, grobo obdelane igrače imajo na vesti predvsem izdelovalci igrač, bodisi po naših državnih podjetjih, bodisi privatni obrtniki. Pri grdi ali lepi igrači igrajo stroški kaj majhno vlogo, saj je podoba igrače odvisna predvsem od dobre ideje. Poglejmo:

Letos poleti so naše trgovine prodale nešteto še dokaj lepih, preprosto izdelanih jadrnic po 160 dinarjev. Marsikdo jo je kupil svojemu malčku in skoraj vsak se je jezil, ko jo je pomagal uravnavati na vodi. Barčica z belim jadrom je plavala — dokler ni bilo vetra. Zapihlja poleti težko pričakovana sapica in lepa jadrnica je na boku, jadro v vodi.

Prav nič bi ne bila jadrnica dražja, če bi igračarji namesto ovalnega trupa izdelali trup s pravilno obliko ladijskega trupa, jo še nekoliko izdolbli, morda obtežili in pritrdili jadro nekoliko niže. Stroški bi ne bili večji, v vetru pa bi plavala, kot se spodobi vsaki bodisi majhni ali veliki jadrnici.

Lesenih psičkov, petelinčkov in račk se naš mali hitro naveliča. Lesena žival, ki še bolj leseno stoji na ploščici s kolesci, obleži kaj kmalu v kotu. Drugače bi bilo, če bi pri vsakem obratu kolesc živalca migala z glavo, repkom, kljunčkom. In napraviti to, bi ne bila umetnost. Namesto iz enega bi bila sestavljena iz več kosov lesa, ukrivljena os pa bi pri premikanju kolesc povzročila gibanje posameznih delov — lesu bi vdahnila čar življenja. Za avtomobilčke, ladjice in aeroplane pa bi bili posebni gumijasti trakovi dobro pogonsko sredstvo namesto kovinskih vzmeti. Kilogram take gume je res precej drag, nekaj čez tisoč dinarjev, toda z enim kilogramom lahko motoriziramo serijo avtomobilčkov.

In še veliko podobnih, čestokrat zelo poceni, pa vendar dragocenih zamisli bi lahko navedli. Kako pa bi bilo mogoče igrače poceniti? Razmeroma drage so zato, ker so izdelane skoraj izključno ročno. Vsaj delna mehanizacija dela bi odpomogla tej težavi in naši igračarji bodo morali začeti misliti na stroje. Morda bi bilo dobro, če bi rekli še besedo, dve o cenah tekstilnim, lesnim in aluminijastim odpadkom. Tovarne, kjer nastanejo odpadki, vračunajo le-te že pri kalkulaciji in izračunavanju polne lastne cene svojega proizvoda. Kljub temu pa prodajajo odpadke še s faktorjem. Tako stane sedaj 1 kg aluminijastih odpadkov 84 dinarjev, 1 kg tekstilnih odpadkov pa 1700 dinarjev.

Morda bi tovarne le lahko našle kakšne možnosti, da bi dobavljale odpaden material za igrače nekoliko ceneje? To je bilo verjetno mogoče. Naj ob koncu ponovno poudarim, da pa gre zlasti za kvaliteto igračk, za take igračke, ki bodo otroka zadovoljile ter ga hkrati vzgajale.

Oglašujte v ‚Ljubljanski dnevnik'

POROČAJO NAM

Iz Solkana

V nedeljo so v Solkanu slavnostno odkrili spominsko ploščo mladinki in borki iz NOV Milojki Strukljevi. Solkanska mladina je v spomin na to požrtvovalno skojevko vzidala ploščo na njeno rojstno hišo. Otvoritvi je prisostvovalo več sto ljudi ne samo iz Solkana, temveč tudi iz drugih krajev Goriške. Tov. Gorjan je opisal življenje Milojke Strukljeve. Milojka je že kot mlada gimnazijka občutila vse krivice fašističnega režima, zato je takoj po začetku vojne pričela sodelovati v Osvobodilni fronti. Kmalu pa je nastopila trnjevo pot po italijanskih ječah, ki se jih je rešila šele s kapitulacijo Italije. Po vrnitvi domov — čeprav si je bila v ječi nakopala bolezen — je želela v prve borbene položaje. Kot izredno predana mladinka je bila poslana na partijski tečaj v Cerkno, kjer je padla, zadeta od nacistične krogle. Kakor je bilo herojsko njeno življenje, takšna je bila tudi njena smrt. H. J.

Iz Sežane

Prvotno so predlagali, da bi se pri bodoči upravno-teritorialni razdelitvi sežanski okraj ukinil in priključil deloma k postojnskemu in deloma h goriškemu okraju. Posebna komisija, ki je bila v ta namen sestavljena, pa je predlagala, da bi sežanski okraj še naprej obstajal. Dobil naj bi še nekaj vasi iz postojnskega in goriškega okraja, tako da bi štel okrog 32.000 prebivalcev, ki bi bili razdeljeni na 15 občin. O tem na množičnih sestankih razpravljajo in kaže, da bi bila večina prebivalcev s tem zadovoljna.

Iz Idrije

V tednu Ljudske tehnike je ravnateljstvo višje gimnazije organiziralo za dijake enodnevni poučni izlet. Izleta se je udeležilo 34 dijakov in učiteljstvo. Ogledali so si elektrarno v Doblarjih, ob povratku pa še elektrogospodarsko šolo v Cerknem.

•

V rudniški sindikalni dvorani je bila v soboto proslava 32. obletnice ustanovitve SKOJ. Proslavi je prisostvovalo lepo število ljudstva, posebno mladina iz šole za učence v gospodarstvu, slabo pa je bila zastopana mestna mladina.

Referat je podal tov. Alojz Cerkvenik, sekretar OK LMS, ki je med drugim prikazal vlogo, ki jo je imel SKOJ pred in med NOB ter po osvoboditvi. Ko se je dotaknil dela mladine je poudaril, da se mora nenehno razvijati na borbenih tradicijah SKOJ. Sledile so recitacije, godba pa je zaigrala nekaj borbenih pesmi. S himno »Hej Slovani« je bil spored proslave končan. an.

Z Jesenic

V noči od sobote na nedeljo je izvedel mobilizacijski center na vojnem odseku MLO Jesenice poskusno mobilizacijo, ki je v vseh ozirih dobro izpadla. Prebivalstvo in predvsem vojni obvezniki so se v noči dostavljenim pozivom takoj odzval in s tem dokazali, da so vsak čas pripravljeni vstopiti v vrste JA in braniti domovino, če bi bila napadena. U.

Preberite tudi tole:

Kaj bo jutri in pojutrišnjem

Četrtek 15. novembra: Polde.
Petek 16. novembra: Jerica.

15. novembra 1943 je partizanski minerski vodi »Grintavec« pri Št. Joštu vrgel s tira tovorni vlak ter razbil lokomotivo in več vagonov.

1920 je Rdeča armada zavzela Sevastopol in razbila Wranglovo vojsko.

1670 je umrl največji pedagog takratnih časov Jan Amos Komensky, zadnji škof »Čeških bratov«. Pouk je postavil na realno podlago in ustanovil sistem pedagogije »Orbis (sensualium) pictus« (to se pravi načelo nazornega pouka). V »Didactica magna«, »Informatorij za materinsko šolo«. Vplival je na pedagogijo vseh narodov in sprožil v pouku nove metode.

1764 je bila v Petrogradu ustanovljena Umetnostna akademija.

1905 je umrl veliki ruski učenjak fiziolog Sečenov.

1912 je umrl ruski pisatelj Mamin Sibirjak.

16. novembra 1942 so prišli štajerski partizani po bitki pri Dobrovljah drugič na Koroško.

1943 je bataljon XVI. NOB Janka Premrla-Vojka pregnal Nemce in zasedel Fužine, partizani pa so vdrli v tovarno pletenih izdelkov v Jaršah in odnesli mnogo blaga.

1944 se je začel Prvi kongres antifašistične mladine Srbije; so minerske skupine partizanskih enot porušile železnico Ponteba—Paimone.

1887 je umrl v Ljubljani pisatelj in pesnik Fran Levstik. V prozi je zaslovel s povestjo »Martin Krpan«. Bil je ustanovitelj slovenske povesti in literarne kritike. Kot filolog je znatno vplival na izpopolnitev slovenskega knjižnega jezika.

1917 je bila objavljena deklaracija o pravicah narodov Rusije, ki sta jo podpisala Lenin in Stalin.

•

Društvo visokošolskih profesorjev in znanstvenih delavcev v Ljubljani vabi vse svoje člane, da se udeleže predavanja, ki bo v četrtek ob 18. v zbornični dvorani Univerze. Govoril bo predsednik Prezidija Ljudske skupščine LRS tov. Josip Vidmar: »O zagrebškem mirovnem kongresu«. 327-n

Člani in simpatizerji SKUD »Tone Tomšič« ljubljanske univerze, ste vabljeni na redni letni občni zbor, ki bo v četrtek 15. novembra ob 20 v dvorani ekonomske fakultete. Uprava. 322-n

Uprava zgradb MLO Ljubljana. Kotnikova 16, ima poštni predal št. 196. 318-n

Ravnateljstvo Gozdarskega tehnikuma javlja, da bodo popravni izpiti za IV letnik 26. novembra z začetkom ob 7.30. Redni pouk za IV. letnik je 1. decembra. Ravnateljstvo. 317-n

•

Četrtek, 15. novembra ob 20.30 v Unionu koncert EILEEN JOYCE z orkestrom SF, dirigent Jakov Cipci. Na sporedu Griegov in Rahmaninova koncert.

Petek, 16. novembra repriza koncerta.

Sobota, 17. novembra ob 20.15 v Filharmoniji klavirski večer angleške pianistke EILEEN JOYCE. 320-n

•

DRAMA

Sreda 14. nov. ob 20.: Kozak: Profesor Klepec. Zaklj. predstava za LMS.
Petek 16. nov. ob 20.: Kanin: Čez noč rojena. Premiera Izven.

OPERA

Sreda 14. nov. ob 20.: Lhotka: Srednjeveška ljubezen. Abonma red C.
Četrtek 15. nov. ob 20.: Bizet: Carmen. Abonma red A.

SENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE MESTNI DOM

Sreda 14. nov. ob 20.: Sofoklej: Kralj Edip. Red sreda. Razprodano, razen stojišč.

Uradi in ustanove razglašajo

OBVESTILO VSEM PODJETJEM IN PRORAČUNSKIM URADOM TER USTANOVAM — PREDLAGATELJEM RS POROČIL

A. V zvezi s spremembo strukture plač ob uvajanju novega finančnega sistema obveščamo vsa podjetja, ki dajejo mesečna poročila o zaposlenem osebju na obrazcih RS-1 in RS-2, da pri sestavljanju poročil za mesec oktober nujno upoštevajo naslednje navodilo:

1. Znesek plač osebja naj vsako podjetje navede kot doslej, t. j. z obračunom istih elementov plačilnega fonda.

2. Zneske izplačanih vrednosti prehrambenih bonov, ki so jih podjetja dvignila pri kreditnih zavodih za mesec november skupaj s plačami za mesec oktober, podjetja ne smejo izkazati v poročilih za mesec oktober.

3. Dodatki za otroke naj kot doslej tudi v bodoče iz RS-1 in RS-2 poročil v celoti izpadejo.

V poročilu za mesec november naj podjetja izkažejo ločeno znesek plač osebja in znesek vrednosti prehrambenih bonov. Podatke o plačah osebja naj izkažejo v istih stolpcih kot doslej (t. j. stolpec 7. obrazca RS-1 oziroma stolpec 8 obrazca RS-a), podatke o izplačani vrednosti prehrambenih bonov pa v stolpcu 8. obrazca RS-1 oziroma stolpcu 9. obrazca RS-2. Podatke obeh stolpcev je izkazati po kategorijah osebja.

B. Proračunski uradi in ustanove, ki dajejo mesečna poročila o zaposlenem osebju na obrazcih RS-3, naj pri sestavljanju poročil za mesec november upoštevajo naslednje:

1. Znesek vrednosti prehrambenih bonov je treba izkazati ločeno od zneska plač in ga po kategorijah osebja vpisati v stolpec 5. obrazca RS-3, kjer se je doslej vpisovalo potrebno število živilskih kart.

2. Rodbinske doklade je vnesti v stolpec 7. oz. 10. obrazca RS-3, in sicer v znesku 1300 din za otroka.

3. Osnovno plačo je vnesti v stolpec 6. obrazca RS-3, kot doslej v čistem znesku. Ministrstvo za delo LRS. 321-a

PRODAJA CIGARET V GOSTINSTVU

Tobačni izdelki niso več monopolni predmet ter je bilo že v začetku letošnjega leta z ukrepi vlade omogočeno vsem trgovskim in gostinskim obratom, da uvedejo tudi prodajo cigaret. Mnoga podjetja so se te ugodnosti poslužila. S pregledom na samem terenu pa ugotavljamo, da mnogi gostinski obrati cigaret ne prodajajo, čeprav bi to bilo marsikje nujno potrebno. So še mnogi predeli, kjer morajo potrošniki hoditi po cigarete v oddaljene prodajalne, čeprav se v njihovi sredi nahaja gostinski obrat, ki bi mogel kadilcem ustreči. Brez cigaret so mnoge kolodvorske restavracije ter gostilne v bližini postaj in prometnih križišč, kakor tudi gostilne v mestih in vaseh, kjer ni trafik v bližini. Smatramo, da je dolžnost gostinstva, da uvede prodajo cigaret, saj bo s tem omogočena potrošnikom nabava brez težkoč v njihovem prostem času.

Vprašamo se, zakaj odpor gostinstva proti uvedbi prodaje cigaret v svojih lokalih, ker to vendar nasprotuje željam kadilcev, za svoj trud pa prodajalci prejmejo plačilo v obliki popusta pri nabavi.

V vseh večjih krajih se nahajajo zaloge podjetja »Tobak«, ki bodo rade nudile gostinstvu cigarete s predpisanim popustom, ponekod pa vrše prodajo tobačnih izdelkov tudi druga grosistična podjetja, tako da za uvedbo prodaje cigaret v gostinstvu ni in ne more biti nobenih zaprek.

Opozarjamo vsa podjetja, ki so že uvedla, ali pa še bodo uvedla prodajo tobačnih izdelkov, da iste drže v suhih in zračnih prostorih, kajti tobak ima to lastnost, da se zelo hitro navlaži in vlažen splesni, tak pa za prodajo ni sposoben. Kjer so prodajni lokali, naj se v njih drži le dnevna potreba cigaret, ostala zaloga pa v najbolj suhem in zračnem prostoru, ki je na razpolago.

Za informacije naj se interesenti obračajo na imenovane zaloge, lahko pa tudi direktno na Tobačno tovarno v Ljubljani, ki bo vsakomur radevolje dala pojasnila. — Iz Tobačne tovarne v Ljubljani. 324-a

CENTRALNA LJUDSKA UNIVERZA

Drevi ob 20. bo Večer poučnih filmov v predavalnici fizikalnega instituta (poslopje univerze, vhod iz Gosposke ulice). Predvajani bodo angleški filmi. Program traja 75 min. Program štev. 1.

V petek 16. nov. ob 20. bo Večer poučnih filmov (program štev. 3) v predavalnici fizikalnega instituta (poslopje univerze, vhod iz Gosposke ulice). Predvajani bodo ameriški in angleški tehnični filmi.

VAŽNO OPOZORILO ZA VSA TRGOVSKA IN INDUSTRIJSKA PODJETJA

»TRANSJUG«, podjetje za mednarodno špedicijo v Ljubljani, Masarykova cesta štev. 17, opozarja vsa podjetja, da izvršuje revizijo tako mednarodnih, kakor tudi lokalnih železniških tovornih listov glede zaračunanih železniških pristojbin in da vlaga na pristojno železniško upravo reklamacije za povračilo preveč plačanih pristojbin. Podjetja se naprošajo, da pošiljajo svoje tovorne liste, po katerih so plačala železniško voznino na »TRANSJUG«, Ljubljana in prilože seznam mednarodnih in lokalnih tovornih listov v dveh izvodih. Rok za vložitev reklamacij znaša pri mednarodnih tovornih listih 1 leto, pri lokalnih tovornih listih pa 3 mesece od dneva plačila pristojbin. Po prejemu reklamiranih zneskov bo »TRANSJUG« iste nakazal predlagatelju po odbitku običajne provizije. 316-a

POZIV UPNIKOM IN DOLŽNIKOM

Združenje državnih gostinskih podjetij okraj Kamnik, sedež Domžale, je prešlo s 3. novembrom v likvidacijo z odločbo OLO Kamnik oper. štev 61/1-51.

Likvidatorji pozivajo vse upnike in dolžnike, da prijavijo vse svoje obveznosti izključno do 10. decembra 1951. oz. da poravnajo svoje obveznosti. Po preteku tega roka bomo dolžnike predali sodišču.

Računi se plačajo na tek. račun 6131-64200-0 pri podružnici Narodne banke v Domžalah. 315-a

Na filmskem platnu prikazujejo

LJUBLJANA — UNION: angl. barvani film: »Sinja laguna«. Kratki film: »Naši lipicanci«. Predstave ob 16., 18.30 in 21.

MOSKVA: jugosl. film: »Major Bauk«. Kratki film: Film. nov. 45. Predstave ob 16., 18. in 20.

SLOGA: francoski film: »V Parizu«. Kratki film: »Dve žetvi«. Predstave ob 16., 18. in 20. Prodaja vstopnic eno uro pred pričetkom predstave.

TRIGLAV: angl. film: »Rdeči čeveljčki«. Tednik. Predstavi ob 18. in 20.

ŠIŠKA: amer film: »Mildred Pierce«. Film. nov 41. Predstavi ob 18. in 20.

VEVČE: ameriški film: »Boumerang«. Kratki film: »Na meji«.

CELJE — METROPOL: italij. film: »Beg v Francijo«. Filmske novosti 41.

DOM: amer film: »Njen otrok«. Kratki film: »Trije od tisoč podvigov«.

KRANJ — STORZIC: ameriški film: »Vrnitev«. Kratki film: »Titova operacija«.

SVOBODA: amer. film: »Key Largo«. Mesečnik JA 26.

Kaj bomo slišali v radiu

SPORED ZA ČETRTEK

Poročila ob 5.40, 6.30, 12.30, 15.00, 17.00, 19.30 in 22.00. — 5.30—7.30 Dobro jutro, dragi poslušalci! (pester glasbeni spored) — vmes ob 5.50—6.00 Jutranja telovadba in objava dnevnega sporeda; 7.00—7.10 Pregled jugoslovanskega tiska in radijski koledar; 12.00 Intermezzi in potpourriji; 12.40 Zabavna glasba, vmes objave; 13.00 Gospodinjski nasveti; 13.10 Od melodije do melodije (pisan opoldanski spored); 14.00 Dr Mirko Rupel: Jezikovni pogovori (ponovitev); 14.10 Ko ptičica sem pevala . . (venček slovenskih dekliških in fantovskih pesmi); 15.10 Zabavna glasba, vmes objave; 15.30 Želeli ste — poslušajte! 16.00 Če želite biti kritik (glasbena oddaja); 17.10 Igra Študentski sekstet; 17.40 Po raznih plateh o različnih stvareh (za pionirje); 18.00 Koračnice, polke in valčki; 18.20 Okno v svet (Na neodkritem pritoku Amaconke, potopis); 18.30 Slavni dirigenti dirigirajo operno glasbo; 19.00 Kulturni pregled; 19.15 L. v. Beethoven: Duo za violino in violončelo (izvajata Nada Brandl in Oton Bajde); 19.40 Zabavna glasba, vmes objave; 20.00 Problemi naše zunanje trgovine; 20.15 Slovenski narodni motivi in priredbe; 20.50 O festivalu moderne glasbe v Donau Eschingenu; 21.00 Aram Hačaturjan: Simfonija št. 2; 22.15 Vam ugaja? (pester spored zabavne glasbe) — na valovih 202.1 in 212.4 m. Oddaje za inozemstvo Radia Jugoslavija na valu 327.1 m: 22.15 Oddaja v nemščini; 22.30 Oddaja v italijanščini, 22.45 Vam ugaja? (pisan spored zabavne glasbe s plošč); 23.00 Zaključek oddaje.

MALI OGLASI

RAZGLAŠEN KLAVIR, harmonij, vam točno uglasi in popravi Edvard Kovač, Ljubljana, Poljanska c. 39, dvorišče. 272-2

ŽENSKO KOLO, italijansko, dobro ohranjeno, prodam. Gradaška ul. 12. 325-4

DIJAKINJA ESS išče zaposlitve za dopoldanske ure (6.—13.). Ponudbe pošljite na ogl. odd. pod »Takojšen nastop«. 326-1

STANOVANJE v Ljubljani oddam upokojenki, ki bi pomagala pri gospodinjstvu. Naslov v ogl. odd. 311-9

PLAŠČ HUBERTUS s ključi, izgubljen v petek ponoči od Uniona do Nebotičnika, izročiti za nagrado pri blagajni kavarne Nebotičnik. 312-10

INSTRUIRAM srednješolca, kateri bi mi dal sobo. Ponudbe na ogl. odd. pod »Tehnika«. 319-3

LEPO DVO- IN POLSOBNO STANOVANJE s kopalnico v Mariboru zamenjam za podobno v Ljubljani. Naslov v upravi lista, podr. Maribor. 314-9

Poslopje za telekomunikacije v Ljubljani

Tehnične naprave za visokofrekvenčno telefonijo so že drugi mesec v obratu
Vsa montažna dela bodo končali v prvih mesecih prihodnjega leta

Spomladi leta 1947 se je v Ljubljani blizu glavnega kolodvora ob Masarykovi cesti in Pražakovi ulici začelo razvijati veliko stavbišče. Kmalu je začelo rasti železobetonsko ogrodje na površini nad 2000 m². Površno poučeni ljuddje so menili, da bodo tu zgradili poslopje za glavno pošto. V resnici je nastal blok zgradb, namenjen predvsem za telekomunikacijske naprave:

za sodobno avtomatsko telefonsko centralo; za telegrafsko centralo; za teleprintersko centralo in napravo za visokofrekvenčno telefonijo.

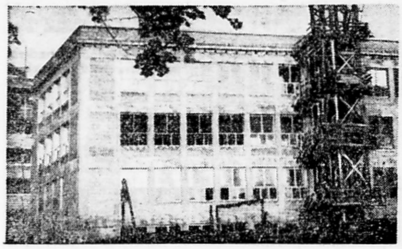

Splošno stavbno podjetje je nedavno začelo oblagati pročelje s kamnitnimi ploščami iz makedonskega travertina. Petnadstropna stavba bo že po svoji zunanjosti in obsegu, ne le po notranji ureditvi sodobna. Gradbene načrte so izdelali pri »Slovenija-projektu«. (Projektant arh. O. Gaspari.) Za notranjo ureditev v zvezi z obsežnimi in posebnimi instalacijskimi ter montažnimi deli pri telekomunikacijskih napravah pa so izdelovali načrte naši poštni strokovnjaki.

Stavba se deli: **na objekt A, ki ima 5 nadstropij s prostori za upravno-tehnične namene**; na objekt B (tri nadstropja) za tehnične naprave in tehnično službo; na C (centralno stopnišče) in na D, stanovanjsko zgradbo za pet enosobnih stanovanj.

Na zunaj je zgradba še surova in delno jo obdajajo odri, tako da ne moreš presoditi, koliko dela so končali že znotraj. Zato si tem bolj presečen, ko stopiš v prostore, ki so namenjeni za tehnične naprave. Tu ni več zidarjev in drugih gradbenih delavcev.

V pisarnah sekcije za montažo telekomunikacijskih naprav delajo s polno paro.

Toda ne le v pisarnah; pač pa se tu očituje, da so pri intenzivnem delu, pri montaži zaposleni strokovnjaki, in sicer v več dvoranah.

Povedli so me skozi nekatere prostore, kjer je delo ne le v polnem razmahu, marveč je tu in tam že končano. V dvorani, kjer so naprave glavnega delilnika avtomatske telefonske centrale, sem imel vtis ob celi goščavi kovinskih stojal in okvirov ter žic, kakor da sem v prostoru, ki ga bodo delavci kmalu zapustili. Prav tako sem se čudil v prostoru avtomatske telefonske centrale, da so doslej »stkali« in »spletli« toliko tega kovinskega »živčnega« tkiva. Nestrokovnjak je seveda zelo presenečen nad obsežnostjo takšne

sodobne avtomatske centrale, ki jo bo mogoče postopoma povečati do 10.000 priključkov.

Zmogljivost modernih central ne presega 10.000 priključkov, ker večje centrale niso več gospodarsko upravičene. Stara ljubljanska centrala ima zdaj po več povečanjih 3700 priključkov. Za nadaljnjo razširitev v starem poslopju ni več prostora. Sicer bi pa tudi ne kazalo razširjati centrale tam, ker se mestno središče pomika proti severu. Načelo je, da bodi centrala v središču, tako da so zunanje napeljave čim krajše. Zunanje omrežje povzroča največ težav in terja večino stroškov. Kraj za novo centralo je torej srečno izbran, saj se je mestno središče premaknilo proti glavnemu kolodvoru.

Odprli so mi vrata še v eno dvorano. Naprave, ki sem jih zagledal, so bile navidez podobne »stojalom« v telefonski centrali. To je telegrafska centrala, so mi pojasnili. Delo je že končano. Potem so me na drugem koncu dvorane opozorili še na manjšo napravo (čeprav tudi ta ni majhna). Nestrokovnjak ne more na prvi pogled opaziti »nič posebnega« na kovinskem okrovju in stojalih. Vendar je to najsodobnejša telefonska naprava:

visokofrekvenčna, takoimenovana dvanajstkanalska — en vod rabi hkrati celo za dvanajst telefonskih zvez (pogovorov).

Pred nami je naprava za visokofrekvenčno telefonijo med Ljubljano in Beogradom. Začela je obratovati že septembra. Ko dobiš zvezo z Beogradom, se ti zdi, kakor da govoriš s človekom kje v bližnji soseščini.

To napravo smo prejeli od londonske tvrdke »Standard«, nekatere druge naprave pa je poslal Siemens z Dunaja. Naša država je prvotno sklenila pogodbo za telekomunikacijske naprave s Češkoslovaško. Zaradi informbirojskega bojkota Češkoslovaška tudi te pogodbe ni izpolnila. Zato so gradbena dela počivala približno poldrugo leto, dokler se nam ni posrečilo zagotoviti naprav iz drugih držav. Zelo pa bi se motili, če bi mislili, da je vse to uvoženo, kar vidimo tu. Večina gradiva je domačega. Zelo mnogo ga izdelajo v poštnih delavnicah iz domačih kovinskih izdelkov. Tako so predvsem

naši strokovnjaki in delavci omogočili, da bo v prvih mesecih prihodnjega leta v obratu naša prva najsodobnejša avtomatska centrala, ki jo montirajo sami naši ljudje.

Presenetilo me je, da je teleprinterska dvorana tako velika. Povedali so mi, da bo v nji 40 daljnopisnih strojev (teleprinterjev), medtem ko jih ima glavna pošta deset. To dosedanjo teleprintersko centralo bodo prepustili Mariboru. Mimogrede naj omenimo, da poslopje za telekomunikacije pomeni

napredek za vso našo poštno službo v Sloveniji, ne le za Ljubljano.

Sicer pa ne zamerjajo tudi drugih krajev. Tako bo n. pr. Celje kmalu dobilo avtomatsko telefonsko centralo za 600 številk; doslej je imelo le ročno centralo za 400 priključkov. Celjsko centralo so začeli montirati 15. oktobra.

S samo zgraditvijo poslopja za telekomunikacije in z opremo seveda ne bodo odpravljene vse težave, ki pri nas ovirajo sodobno telekomunikacijsko službo. V Ljubljani imamo posebno težavo zaradi preobremenjenega in zato nezanesljivega električnega omrežja, od katerega je odvisno obratovanje sodobnih telefonskih in brzojavnih naprav. Takšne centrale — tako velike in sodobno opremljene — pa morajo biti tudi sicer zavarovane pred motnjami v javnem električnem omrežju, zato bodo imeli tudi v novem poslopju svojo elektrarno (na pogon z Dieslovim motorjem). Obratovala bo seveda samo po potrebi.

Še preden bodo končana vsa gradbena dela (ki bodo trajala najdlje do avgusta), bodo v obratu vse nove naprave za brzojavno in telefonsko službo. Številne ovire v zvezi z gradivom itd. uspešno premagujejo. Vendar je treba opozoriti, da potrebujejo še zmeraj mnogo pomoči in razumevanja glavne direkcije. Tako je precej težavno vprašanje gradiva za kabelno omrežje. Prav od tega je mnogo odvisno, kdaj bo mogoče izročiti avtomatsko centralo njenemu namenu. **Sn**

Nova barva za notranje dele ladij

V Ameriki so začeli izdelovati novo barvo za notranje dele ladij. Nova barva ima to dobro lastnost, da se ne vname, marveč se ob požaru krči in spreminja v pepel črne barve. Od vročine se ne napne v mehurčke in ne pade na tla, kjer bi utegnila povzročiti nov požar. Ta njena lastnost je zelo važna za zavarovanje ladij pred požarom. Navadna barva, ki so jo uporabljali za notranje dele ladij doslej, požar pospešuje, medtem ko ga nova zadržuje. Nova barva pa ima vse dobre lastnosti dosedanjih: hitro se suši, izdelujejo jo lahko v vseh odtenkih in kakor navadna je dobro zaščitno sredstvo proti rji in gnitju.

Mladinska proga Doboj - Banja Luka

bo razen dveh predorov dograjena do Dneva republike

Čim bolj se bliža 29. november, tem večje je zanimanje naše javnosti za mladinsko progo Boboj—Banja Luka. Promet na njej pa se ne bo začel na Dan republike. Mladina dela na novi progi požrtvovalno in vestno, pomanjkljivosti pa so bile v planiranju in tehničnih proračunih. Mladinske delovne brigade sicer niso prihajale na progo tako kakor je bilo določeno, na splošno pa je šlo delo hitro od rok. Če prištejemo 26.000 mladincev in mladink, ki delajo na progi zdaj, dobimo skupno število okrog 82.000 članov Ljudske mladine, kolikor jih je delalo doslej.

Po pravici torej lahko rečemo, da je naša mladina izpolnila svojo nalogo in storila vse, kar je bilo v njenih močeh, da bi čimprej dogradila tudi to mladinsko progo. Skoraj ni brigade, ki bi se bila vrnila brez udarniške diplome, pač pa jih je mnogo, ki so bile v dveh mesecih po sedemkrat ali celo osemkrat razglašene za udarne. Samo do 1. novembra so izkopale, prepeljale in vgradile v nasip 440.000 kubikov zemlje in kamnja več, kakor je bilo planirano v začetku graditve. To je najboljši dokaz, s kolikšno vnemo in požrtvovalnostjo je mladina gradila svojo tretjo progo.

Človek kar verjeti ne more, da bi bilo mogoče v tako kratkem času zgraditi 11 mostov samo na drugem odseku mladinske proge. Razen tega je mladina zasekala v pečine 11 usekov in zgradila med skalami šest mostov. Posebno priznanje zasluži za zgraditev velikega mostu čez reko Bosno, ki ga je zgradila v štirih mesecih. Vsa proga, izvzemši predore Tromedja in Lješkove Vode, bo dograjena do 29. novembra. Potlej bo treba dograditi samo še predore.

Iz Hrvatske je delalo doslej na mladinski progi 22.223 mladincev. S tem je bila prevzeta obveznost presežena za 1?23 članov LM. Iz vaških organizacij je sodelovalo 13.787 članov, iz mest, predvsem iz srednjih šol, pa 8436. Mladincem so priskočili na pomoč tudi demobilizirani vojaki, ki so letos doslužili kadrovski rok. V oktobru je prišlo na mladinsko progo 52 brigad s približno 6000 demobiliziranimi vojaki. Le-ti grade večinoma predore, polagajo tračnice in opravljajo druga napornejša dela. Tudi delovne brigade demobiliziranih vojakov so dosegle lepe uspehe. Nekatere so bile že po desetih dneh razglašene za udarne.

Na mladinski progi Doboj—Banja Luka so graditelji v oktobru tekmovali. V tekmovanju je sodelovalo okrog 26.000 mladincev in mladink. Zmagala je mladinska brigada iz Jajca, ki je dobila v trajno last zastavo glavnega štaba. Ta brigada gradi predor Lješkove Vode. Svoj delovni učinek je povečala od 80 povprečno na 150 vagončkov prsti, ki je odpelje vsaka izmena iz predora.

Kit na tovornem vagonu

Prvikrat v zgodovini norveških ladjedelnic so oni dan pripeljali iz Bergama v Oslo 50 ton težkega kita. Kupil ga je za muzej v Kodanju neki bogat Danec. Iz Osla ga bodo morali prepeljati v Kodanj. Kupnina je znašala okrog 100.000 danskih kron. Kit je sicer dobil 3.000 formalinskih injekcij, pa vzlic temu strašno smrdi. Peljali so ga na posebnem tovornem vagonu.

Enaindvajset sinov je rodila

Kmetica Fred Schowille iz Wisconsina, stara 40 let, je dosegla svetovni rekord v plodnosti. Omožena je 25 let in rodila je 21 sinov. Doslej je bila po številu rojenih otrok prva na svetu Teddis Macgurth iz Nashvilla, ki je rodila v 30 letih zakona 21 otrok. Machgurthova pa je rodila dvakrat dvojčke, medtem ko je rodila Schovillova vedno samo po enega otroka.

Orožje proti atomskim bombnikom

Najnovejši kombinirani elektronski navigacijski in bojni instrumenti bodo vodili bojna letala ponoči in podnevi naravnost do cilja ne glede na vreme. Društvo angleških letalskih strokovnjakov je nedavno objavilo podrobnosti o novi vrsti lovskih letal na reakcijski pogon. Nova letala bodo opremljena z radarskimi napravami, da bodo mogla napadati tudi atomske bombnike. Prvo letalo te vrste De Havyland 110 so že preizkusili.

Nova lovska letala bodo imela kraj pilotovega in navigatorjevega sedeža več rezervnih sedežev. Letala bodo tudi v najbolj neugodnem vremenu, ko sedanja lovska letala sploh ne morejo letati. Svojo tarčo, na napad pripravljen bombnik, bo videl pilot na radarski plošči. Ta lovska letala bodo letala tudi »na slepo«, ker jih bodo vodili instrumenti. De Havyland 110 je kombinacija znanega De Havylanda z dvojnim trupom. Ima močno nazaj zavita krila in dva motorja na reakcijski pogon.

Švedska pod socialnodemokratsko vlado

Švedi se nočejo pridružiti nobenemu bloku držav

Na Švedskem imajo sistem tako imenovane parlamentarne demokracije. Zadnje volitve v Spodnjo zbornico so bile leta 1948. V Zgornjo zbornico pa volijo vsako leto osmino zastopnikov. Socialno demokratska stranka, ki je najmočnejša, ima v Spodnji zbornici 112, v Zgornji pa 79 poslancev, liberalci jih imajo 57 oziroma 20, agrarna stranka 30 oziroma 25, konservativci 23, 12 in komunisti 8 oziroma 4.

Za socialnimi demokrati so najmočnejši liberalci, ki so zadnja leta posebno v velikih mestih pridobili na moči. Do tega je prišlo morda zaradi nagle industrializacije Švedske, pri čemer so se industrijci precej okoristili. Agrarna stranka sodeluje s socialnimi demokrati, ker vidi v tem pač koristi za svoje volivce. Pred nekaj tedni so socialdemokrati nekaj agrarcev pritegnili v vlado, prej pa so bili od leta 1945 na Švedskem v vladi izključno socialisti. Tako konservativci kakor kominformisti pa na Švedskem nimajo mnogo vpliva. Slednji so še najmočnejši na severnem Švedskem v rudniških in industrijskih krajih. Naslednje številke pa kažejo, kako izgubljajo stalinisti na vplivu: na volitvah v Spodnjo zbornico so dobili leta 1944 10 % glasov, leta 1948 6.3 %, leta 1950 na deželnih in občinskih volitvah pa samo še 4.9 %. Njihova podrejenost Moskvi je največ kriva, da so tako nazadovali.

Socialistična stranka šteje 720.000 članov. Na mednarodni socialistični konferenci v Kodanju pa je moral predsednik socialno demokratske stranke Tage Erlander, ki je tudi švedski ministrski predsednik, braniti stranko pred očitki, češ da ni več delavska stranka. Trdil je, da dokazuje že tesno prijateljsko sodelovanje njegove stranke s švedskimi sindikati, v katerih je organiziranih 85 % delavcev), da je stranka izrazito delavska. Skupni odbor med sindikati in stranko vodi to sodelovanje. Šestdeset odstotkov je v stranko kolektivno vključenih sindikalnih članov prek njihovih organizacij. Erlander pa je v Kodanju izjavil tudi, da se njegova stranka »ne opira na marksistične doktrine, ker miselnost Švedov ni za to primerna, niti niso za to primerne razmere na Švedskem«.

Politika švedskih socialnih demokratov temelji na zaščiti meščanskih demokratičnih pravic. Njihova težnja za socialno demokracijo se kaže v načrtnem gospodarstvu, ki naj bi zajelo v skupno posest temeljne veje industrije. Načrtno gospodarstvo pa ne izključuje privatne lastnine in računa z njo tako kakor z zadružnim sektorjem.

Socialno demokratska stranka krepko podpira industrializacijo, graditev stanovanj, šolstvo, socialno zavarovanje in predvsem popolno zaposlitev, kar naj bi kolikor mogoče visoko dvignilo življenjsko raven prebivalstva.

Švedi vedo, da bi tretja svetovna vojna ta njihov razvoj močno zavrla. Zato zagovarjajo svoj mirovni načrt, ki je v tem, da se ne vključijo v noben blok. To vodi tudi njihovo politiko skandinavske skupnosti z Dansko in Norveško. Vojaško tega smotra niso dosegli; obe sosednji državi sta se vključili v atlantski pakt. Mnogo trdnejša pa je vez na gospodarskem in kulturnem področju. Toda tudi tu so težave zaradi razlike v gospodarski moči med razmeroma bogato Švedsko in po nacistih izropano Norveško. Kljub vsemu pa se skandinavska skupnost ugodno razvija.

Frans Kempers
(naš dopisnik na Nizozemskem)

Prekop med Sredozemskim in Rdečim morjem

so kopali že za egiptovskih faraonov 1400 let pred našim štetjem

Port Said, vrata Sueškega prekopa

»Sueški prekop, sestavni del egiptovske kraljevine, je za angleški imperij prometna pot življenjskega pomena.« Tako je med drugim zapisano v prijateljski pogodbi med Anglijo in Egiptom, sklenjeni 26. avgusta 1936 v Locarnu. Z njo je dobil Egipt toli zaželeno neodvisnost, Velika Britanija pa potrebna vojaška oporišča na njegovem ozemlju. Zdaj pa je egiptovska vlada z enostransko odpovedjo omajala dosedanje stanje.

Zgodovina Egipta je že od najstarejših časov tesno povezana z ozkim pasom zemlje med Sredozemskim in Rdečim morjem. Ta pas so prekopavali in krčili že za egiptovskih faraonov 1400 let pred našim štetjem, torej malone pred 3400 leti. Puščavski pesek pa je čez nekaj stoletij zabrisal vse sledove prvega prekopa. Nov prekop so začeli graditi za kralja Necha v začetku 7. stoletja pred našim štetjem. Dogradil pa ga je nekaj sto let pozneje slavni perzijski kralj Darij. Pa tudi drugemu prekopu puščavski pesek ni prizanesel. Popravljali in vzdrževali so ga v 3. stoletju pred našim štetjem egiptovski Ptolomejci, ki jim je omogočil zavladati nad Nubijo, Abesinijo in Južno Arabijo. Tudi rimski cesar Trajan je zelo skrbel za ta prekop. Šest sto let pozneje se je zavzemal zanj na tem ozemlju osmanski kalif Omar. Takrat so prevažali skozenj samo žito. Pozneje pa je zadela drugi prekop usoda prvega in to stanje je trajalo do začetka 11. stoletja.

Napoleon bi bil prekop obnovil, da je imel več časa in sposobnejše tehnike. Kar ni bilo namenjeno njemu, je uresničil njegov nečak Napoleon III. Od leta 1846 je poslovala v Egiptu mešana anglo-avstrijska komisija za zgraditev prekopa med Sredozemskim in Rdečim morjem. Za ta načrt se je zlasti zanimal član francoske delegacije in bližnji sorodnik francoske cesarice Ferdinand Lesseps. Po poklicu je bil diplomat in že leta 1832 je v Aleksandriji slučajno naletel na poročila Bonapartijevih inženirjev. Posrečilo se mu je izposlovati od egiptovskega podkralja Mohameda Saida gradbeno dovoljenje. Leta 1836 je sklical mednarodno komisijo, ki je po dolgem obravnavanju odobrila načrt. Izdelal ga je avstrijski delegat v komisiji ing. Alois pl. Negrelli, ki je kmalu potem umrl. Lesseps je nadaljeval njegovo delo in ga po 15 letih srečno končal. Gradbeni stroški so znašali 18 milijonov angleških funtov.

Prekop je zgrajen od mesta Port Saida ob Sredozemskem morju do Sueza ob Rdečem morju. Dolg je 176 km in tretjina je speljana skozi jezero Timsa ter skozi Veliko in Malo slano jezero. Prekop je širok 50 do 100 m, globok pa 10 do 13 m, kar je za velike ladje premalo. Lessepsovi železni volji, diplomatskim sposobnostim in finančni iznajdljivosti je treba pripisati, da so 16. oktobra 1869 znova odprli krajšo pot v vzhodne dežele in da so bile tako ustvarjene nove možnosti za razvoj Sredozemlja, pomorske plovbe in svetovne trgovine.

Ponosna francoska jahta »Orel« je prva peljala skozi Sueški prekop lepo francosko kraljico Evgenijo. Pravijo, da je pripravila kraljica za to slavnost 250 oblek, kar utegne biti res, saj se je navadno preoblekla vsak dan šestkrat. Za njeno jahto je vozila ladja egiptovskega podkralja, za njo jahta avstrijskega cesarja itd. Na slavnosti so bile zastopane skoraj vse države razen Velike Britanije.

Velika Britanija je bila že v začetku proti zgraditvi prekopa. Ko je leta 1858 zastavilo lopate v peščena in močvirna tla med morjema 25.000 delavcev, ni bilo nobenega Angleža, ki bi kupil vsaj eno izmed 400.000 delnic Sueškega prekopa. Delnice so bile po 500 frankov. Angleži pa so kmalu spoznali svojo napako. Njihov lokavi ministrski predsednik Disraeli je leta 1875 spretno izkoristil zapravljivost in zadolženost takratnega egiptovskega podkralja Ismaila in kupil od njega 176.602 delnici za 3,976.589 angleških funtov. Pred drugo svetovno vojno je znašala njihova vrednost okrog 60 milijonov, dividente tega paketa delnic pa blizu 50 milijonov funtov.

Že med graditvijo Sueškega prekopa so se Angleži polastili važnih postojank na Rdečem morju, kakor sta mesto Aden in otok Perim. Leta 1878 so zasedli otok Ciper v Sredozemskem morju, štiri leta pozneje pa Port Said ob vhodu v Sueški prekop. Zdaj je Sueški prekop že 15 let sestavni del neodvisne egiptovske države, Angleži pa imajo pravico stražiti ga z lastno vojsko. V mirnem času ne bi smeli imeti na tem področju nad 10.000 vojakov in nad 400 pilotov. Zdaj je to število baje štirikrat večje. Narodna zavest Egipčanov se zadnje čase čedalje bolj krepi, predvsem v škodo Angležev. Sueški prekop pa ni važna pot samo za Angleže, marveč je skrajšal vsej evropski trgovini dolgo, nevarno in drago plovbo okrog Afrike mimo rtiča Dobre nade za dobro polovico. Skozi Sueški prekop je pot po morju krajša: iz Amsterdama v Batavijo za 3500 morskih milj (morska milja = 1852 m), iz Hamburga v Šanghaj za 3750, iz Londona v Singapoore za 3900, iz Londona v Aden za 6000, iz Trsta v Bombay za 7400 morskih milj itd.

Nova vrsta pilotskih oblek

Ameriška in seveda tudi druga vojna letala se dvigajo zelo visoko. Ker je v tako visokih zračnih plasteh mrzlo, so dobili ameriški vojni piloti posebne obleke na električno segrevanje. V njih se jim ni treba bati, da bi jih zeblo, saj jih prijetno grejejo celo pri temperaturi — 65° C. Pilot jo obleče kar čez uniformo. Toplo mu je v njej tudi, če električni tok ni vključen. Tudi rokavice in čevlje mu greje električni tok. Izpopolnjene so tudi razne cevi za dovajanje kisika. Prej se je vsaka vključila in izključila posebej, zdaj pa so montirane tako, da se vključijo ali izključijo vse hkrati.

Lastnik Osvobodilna fronta Slovenije. — Odgovorni urednik Ivan Šinkovec. — Tiska Tiskarna »Slovenskega poročevalca«. — Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Knafljeva ulica štev. 5, poštni predal štev. 271, telefon štev. 55-22 do 55-25. — Mesečna naročnina 120 din. — Inseratni oddelek: Šelenburgova ulica 4, telefon tev. 38-96. — Tekoči račun NB 601-90321-6.

Heinrich Daniel Zschokk:

AKIMSKI KRALJ

Akimskemu dvoru pa je kmalu pošel smeh. Kajti tole bitje iz slane vode je šlo naravnost nad kralja, kateremu ob tem ni bilo posebno prijetno pri duši.

Častitljivi danski knjigovodja, v Evropi na glasu mož, ki ve, kako se je treba vesti, na dvoru velikega afriškega kralja ni posebno zablestel. Ko je bil le še deset korakov od kralja, se je vljudno priklonil in pri tem na dolgo podrsal z nogo. Kralj pa je takšno vedenje iz francoske plesne šole čisto napak razumel. Ko je videl, da se je bitje iz slane vode tako priklonilo in zamahnilo nogo nazaj, je mislil, da se bo pognalo in mu skočilo na glavo. Že ko je bil Kamp vstopil in se ogledal na levo in desno, je kralj opazil čop na njegovi lasulji. Frempung je po tem takoj sklepal, da je to bitje iz neke nepoznane, velike rodovine opic z dolgimi repovi. Ko se je torej Kamp tako priklonil kakor smo opisali, se je vrgel kralj bliskovito na tla — prepričan, da ga bo knjigovodja prestočil. Hkrati je poklical svoje vojake na pomoč.

Danec je brž uganil, da gre najbrž za nesrečen nesporazum. Obrnil se je k tolmaču, zvedel, kaj skrbi kralja, in je najponižneje povedal: da tako pač v Evropi izkazujemo čast, komur gre. Frempung, vesel, da se je samo ustrašil, je hudo resno zapovedal, naj mu poslihmal rajši prizanaša s takšnim češčenjem.

Ko je bilo spet vse v redu, je poslanik izkoristil priložnost in je sporočil v imenu kraljevskega danskega guvernerja v Cristianbergu, da želi kolonija navezati obojestranske plodonosne trgovske stike. Naposled je tudi dal prinesti v avdienčno dvorano zaboj z raznoterimi darili za kralja. Preden pa je darila razdelil, je izrekel dobro naučen govor, katerega vsebino bi bil moral tolmač nato prevesti v zamorščino. Pri tem se je slovesno držal in začel kaj zanosno govoriti o sijaju in moči Njegovega Danskega Veličanstva.

Njegov govor pa so sila nevšečno ustavili. Medtem ko je namreč ves dvor pozorno opazoval prečudno bitje iz slane vode in poslušal njegovo nerazumljivo žlobodranje, se je neki svetovalec akimskega kralja domislil, in hotel preizkusiti, ali tole bitje res lahko ugrizne in če se ga je treba bati s te plati. Vzel je torej dolgo, belo, leseno palico in jo pomolil k ustom zgovornega knjigovodje. Ker se ta ni dal motiti, je bil svetovalec, očitno dober prirodoslovec, že drznejši; s palico je bezal sem in tja in rekel, da bi ga zdražil k grizenju: »Gurr! Gurr!« Da, ko je Kamp hvalil veličino svojega vladarja in pri tem preširoko zinil, mu je le-oni vtaknil palico v usta.

Takšna nespodobnost ga je povsem zmedla. Kljub temu se je zbral in rekel tolmaču, naj kralju na kratko razloži, kaj je povedal. Kralj pa ni poslušal; ker je pravkar videl, da ta pošastnik sploh ne grize, marveč da je zelo krotek, je sam pristopil k njemu in otipal vsega oziroma obleko. Kralj in ves dvor sta se najbolj čudila čopu lasulje. Kajti ves dvor je bil prepričan, da je to dolg rep, čvrsto prirasel pošasti na tilnik, kakor je sicer prirasel drugim živalim na zadnjico. Naj je tolmač še tako zatrjeval, da rep ni prirasel, marveč da ga lahko sname z lastnim okrasom vred, nihče mu tega ni verjel. Kralj je naposled poželel, naj tujec poizkusi in sname lase, če more.

To se je danskemu odposlancu prečudno zdelo in je bil skoraj užaljen. Pomislil je za trenutek, kaj bi storil, in je vzel ščepec njuhanca. Ves dvor je opazoval in se čudil, kako je bitje iz slane vode odprlo škatljico, sloveno vzelo z dvema prstoma nekakšen prah iz nje in si ga nabasalo v nosnice. Ves dvor se je začel sila nespodobno smejati; zlasti zale zamorke kar niso prišle iz smeha. To jim je bilo na dolgorepi opici posebno všeč in bi bile dale bogve kaj, če bi bil to še ponovil.

Knjigovodji še na misel ni prišlo, da se ti otroci narave smejejo evropskemu kulturnemu dejanju, je pa pomislil in izprevidel, da morajo poslaniki na tujih dvorih pogoltniti marsikatero žaltavo, če naj izpolnijo naklepe svojih visokih gospodov. Zatorej je privolil v to, kar so zastran lasulje zahtevali od njega.

Ko je torej s palcem in kazalcem od zgoraj zgrabil napudrano lasuljo in se odkril, je nastala v vsej dvorani mrtvaška tišina. Lasje so zginili z glave in dolg rep z zatilja. Po vsej dvorani so se strašansko začudili: »O!«

Ko pa se je knjigovodja s polovico glave med rameni ozrl naokoli in s tem dokazal, da še živi, je spet zadonel grohot — tako silovit, vztrajen in hrupen, da podobnega v Afriki še nikoli niso slišali.

Kralj, ki ga je ta prizor čez vse razveselil, je zdaj po tolmaču prisrčno prosil prečudno pošast iz slane vode, naj sname še ostalo polovico glave pa tudi roke in noge. Kajti Frempung se je otodi prepričal, da je vse to mogoče. Častivredni knjigovodja se je spričo takšnih želja znašel v veliki zagati — zlasti ko je opazil, da ga res nimajo za razumno bitje po božji podobi, marveč za nenavadno čudno živalsko zvrst. V takšnih okoliščinah nikakor ni mogel upati, da bo lahko sklenil trgovinsko pogodbo.

Po vseh močeh je torej hotel dokazati, da je vsekakor član človeškega rodu; da je, izvzemši polt in lase, docela tak kakor kateri koli zamorec; da pač lahko odloži obleko, ki mu pokriva telo, nikakor pa ne svojih žlahtnih, od stvarnika podarjenih udov.

Frempung je očitno še dvomil. Zahteval je, naj Kamp to popolnoma dokaže, odloži obleko in se pokaže v človeški podobi. Kamp se je sicer vdal, je pa gladko odbil, da bi se slekel vpričo več kakor sto zalih žensk; to da grdo nasprotuje vsej oliki. Zamorkam to ni in ni hotelo v glavo in so bile prav hude, ker ni dovolil, da bi tudi one videle, s kakšno umetnijo se bo prelevil kakor kakšna stara kača. Če je v resnici človek, so menile, naj se ne sramuje. Pač pa je skrajno smešno, če se ne, pomišlja kazati se jim tak, kakršen v resnici sploh ni, pač pa blebeče o lepem vedenju in se obotavlja pokazati se, kakršen res je, dasi skoraj ne more biti dosti drugačen kakor one in ostali ljudje v dvorani.

Ampak Kamp je bil vse preveč nežno čuteč in spodoben, zato je odločno, četudi z izbranimi izrazi zavračal želje nedolžnih in prostodušnih črnih lepotic. — Frempung je torej odločil. En sam migljaj, in ženske so izginile.

Knjigovodja je ostal mož beseda in se je slekel. Kralj je opazoval njegovo početje in bolj in bolj strmel. Naposled je namesto pošasti videl pred seboj belega človeka. S strahom in grozo je na njem otipal ud za udom, venomer je pri tem z nekakšnim gnusom in odporom pogledoval barvo njegove polti in je naposled rekel:

»Že res, da si človek. Toda bel si kakor vrag!«

(Konec)